

821/477/08

COCIOPA

II

4

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТВОРИ В ДЕСЯТИ ТОМАХ

КИЇВ — 1971

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТОМ ЧЕТВЕРТИЙ

ПОЕЗІЇ

ВИДАВНИЦТВО ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ДНІПРО»

Із збірки „Солов'їні далі“, 1957 р.

*

Солов'їні далі, далі солов'їні...
Знов весна розквітла на моїй Україні.
На гіллі рясному цвіт немов сніжинки,
знову серце б'ється молодю і дзвінко...

Я іду до гаю. Краю, ти мій краю,
кращого за тебе я в житті не знаю!
Кращого не знаю, далі мої сині,
як весну стрічати на моїй Україні.

У росі фіалки, ріки у тумані...
В серці сяють очі, сині і кохані...
В птичій щибетанні все кругом проснулось,
і до мене знову молодість вернулася.

Я іду до гаю, і в блакить безкраю
серце моє лине й птицею співає
про весну чудесну на моїй Україні...
Солов'їні далі, далі солов'їні!

1956

*

Щастя — це в праці творити
все для таких, як і ти,
волею партії жити,
в ногу з народом іти.

Щастя це все обнімає,
бурі розвіює злі.
Більшого щастя немає
і не було на землі.

1955

Я МИР ЛЮБЛЮ

Я мир люблю, як в неба океані
далеких зір вогні під шум трави,
коли рясні плоди садів рум'яні
немов благають кожного: «Зірви!»

Я мир люблю, як творчої наснаги
святий вогонь, що у душі горить,
коли шумлять прибоєм слави стяги
і, наче птиці, рвуться у блакить;

коли дзвенять дротами срібні гони
і літаки торують в небі путь...
Я мир люблю, як люблять мільйони
простих людей, що на землі живуть.

1955

*

Вже могутні розправило крила
наше щастя в близькій далині
і на ріках сонця засвітили
молодих гідростанцій вогні.

Розливаючи сяйва потоки,
нам несуть вони юні розмай.
Буде їх усе більше, аж поки
електричним не стане наш край.

І дроти із вітрами в розмові
заплетуть безкінечні путі,
і підіймуть міста мармурові
до блакиті шпилі золоті.

І не буде вже меж нашої силі
в дні досягнення щастя мети.
Полетять кораблі зорекрилі
од землі на далекі світи.

Переможуть вони ті простори,
що над нами ще з давніх віків.
І не будуть страшні метеори
владарям міжпланетних шляхів.

Я крізь роки мандрівцям небесним
шлю привіт від душі глибини...
Як я заздрю нащадкам чудесним,
і як заздрить нам будуть вони!

1955

*

Яка ясна звитяжців путь безслізна,
у ній злились народів всіх путі!
Міста возводять іменем Вітчизни
у плямах вапна руки молоді.

А одлуна гудок, після роботи
вони ідуть — життя хазяїни,
і віє свіжим подихом весни
од них по втомі денної турботи.

Я, пісні сповнений, не надивлюсь на них,
на їхні профілі, мов різьблені з металу.
І простилає вечір їм до ніг
багряний килим, що зоря зіткала.

1955

*

Один за всіх,— за одного усі!
Такий закон і дружби, і любові.
Зняли увись у сонячній красі
мільйони рук знамена пурпурові.

Мільйони рук, немов рука одна...
Це ми йдемо безмежною землею,
де од мети сіяє далина,
куди ведуть нас ленінські ідеї.

І з ними нам так радісно і ясно.
Вони завжди — за юне, за нове.
В серцях людей вони живуть незгасно,
безсмертя їх у партії живе.

1956

*

Так тихо вгорі наді мною...
Небесний заснув океан.
Од шалі зорі голубої
на луках прослався туман.

Сумирного вечора чари,
останні в траві янтарі.
Колгоспні отари як хмари,
що біло завмерли вгорі.

Проснулась на стрісі лелека
і дивиться чуло кругом.
То ляснув над бором далеким
небесний чабан батогом...

1955

*

Сади Абхазії, ви знов переді мною!
Пливуть тумани з гір; зоря, як сік гранат,
край моря розлилась; і рівний гул прибою
зітхає унизу, як дальній хор гармат.

Летять, летять вітри з турецьких берегів,
але спиняє їх стрімкий хребет Кавказу
і поверта назад. Вже вечір одспнів
і розкидає ніч вгорі свої алмази.

Вона свої зірки з вогнями об'єднала,
що низкою горять в просторах голубих...
Ось так же в вишині алмази ці сіяли,
і очі Пушкіна дивилися на них.

Їопит холодний дзвін. Печальні і ясні,
мов каравани зір, пливли поета думи,
щоб стати піснею... І линули вогні
на чорний плащ його, на шлях до Ерзерума.

Про ночі й зорі ці поета світлий спів
я чую і тепер... Він в серці оживає!
А ніч усе пливе мір'ядами вогнів,
і море Чорнеє десь унизу зітхає.

1955

ТОПОЛЯ

Чом ти зажурилась, ти скажи, тополе?
Знову самотньо ти стоїш між нив.
Де пройшли комбайни, одшуміло поле,
під металом гострим колос одшумів.

Не журись, тополе! За осіннім вітром
упадуть навколо килимом сніги,
за снігами сонце твої сльози витре,
й знов зазеленіє поле навкруги.

День за днем пролине, і під небом літа
поле зашумує морем запашним,
буйне і щасливе... Й знову твої віти
будуть розмовляти з колосом густим.

1955

*

Багряно-жовтий лист кудись за вітром лине,
як день вчорашній, що не верне знов.
І в безвість падають і падають хвилини,
і в жилах кров шумить, як дальній шум дібров.

Нехай жовтіє лист і срібло криє скроні —
мені не сумувать в сумній алей тиші,
я юні наздогнав багряногриві коні,—
є інша молодість — це молодість душі.

Нехай я в льоті днів сніжинкою розтану
і тихий карий зір закриють крила вії,
та молодість моя, мов квітка осіянна,
все буде, буде жить в поезії моїй!

1955

*

Я пам'ятаю даль чайну,
той кулями пробитий дуб,
в твоїх руках вогку хустину
і сльози у куточках губ.

Багряний вечір плакав в травах,
ронило небо нам росу...

А я казав: «З степів кривавих
тобі я сонце принесу!»

Те сонце, що на бій за нього
йшли тисячі таких, як я,
щоб засіяла без тривоги
Вітчизна звільнена моя.

І ми, чуттям єдиним зліті,
пішли, й наш прапор переміг.
І сонце сяє у блакиті
не лиш для тебе, а для всіх.

1955

*

Знов про льотчиків пісню складу я.
Щось як блисне, промчить і щеза...
Це вирує у небі, вирує
літаків реактивних гроза.

То затихне, то знову гуркоче
в зміні зльотів у вись і падінь...
І орлині льотчиків очі
протинають небес далечінь.

Б'ється серце в їх грудях гаряче,
щоб Вітчизні не знать лихоліть.
Мчать вони, і сіяє неначе
в їх петлицях небесна блакить.

Чути в льоту лунких перекатах,
як зростає народу можуть.
Я привіт посилаю крилатим,
що під зорями мир стережуть!

1955

*

Хай всміхається сонце у ріднім краю,
осяває героїв могили.
Вічна слава братам, що упали в бою,
щоб життя розцвітало й шуміло.

Крок рішучий, швидкий, дужий помах руки
і обличчя неначе з металу.
Де герої пройшли, підвелися квітки,
розцвіли, де герої упали.

Їхня путь пролягла у диханні біди,
крізь грозу, що здіймали гармати...
І у пісні, й житті назавжди, назавжди
іменам їх безсмертним сіяти.

1956

*

Зорі облетіла жоржина,
не чути зозулі «ку-ку»,
і верби зайшли по коліна
напитись води у ставку.

Одлинули денні турботи,
вечірня пливе каламуть.
Колгоспні дівчата з роботи
з веселою піснею йдуть.

І слухають верби їх кроки,
а синяви линуть моря...
І вітер цілує їм щоки,
рум'яні, неначе зоря.

1955

*

Неначе квітки розцвіли на панелі,—
хвилюється барвами путь.

З піснями дівчата, смугляві, веселі,
по Ленінській вулиці йдуть.

І вітер над ними в небес океані
з хмарками кудись проліта,
і сонце цілує їм щоки рум'яні,
цілує вишневі уста.

Дивлюся в обличчя юрби отієї,
усміхнене і молоде.
Це зоряна юність Вітчизни мові
по Ленінській вулиці йде.

1956

*

Хай весна приносить щастя в кожную хату,
хай життя весною, як сади, буя!

Тягнеться до сонця соняшник крислатий,
як до тебе — серце, сторона моя!

Тягнуться до сонця і квітки, і трави,
віти кучеряві, гори голубі,
як серця до тебе, краю мій ласкавий,
що для тебе б'ються і живуть в тобі.

1956

*

Диміли руїни похмурі,
вогонь Сталінграда палав,
де син Долорес Ібаррурі
за щастя Іспанії впав.

Не стяг над просторами лине
до мурів Мадріда крізь дим —
то матері профіль орлиний,
мов вилитий з бронзи, над ним.

І падають сльози-перлини
на землю з очей вогняних...
Вона віддала свого сина
за щастя народів усіх.

Її не зломилі негоди,
ні бурі страшних лихоліть,—
все так же во ім'я свободи
у світ її слово гримить

і повниться, наче той колос
на вольному лоні ланів...
Вона підіймає свій голос
за щастя усіх матерів.

1955

*

В лісах партизанських моєї України
давно одгриміли бої,
і вгрузли у землю снаряди і міни,
що груди терзали її.

Вони заросли вже навіки травою,
і тільки шоломи стальні
із свастики знаком, побиті грозою,
ржавіють в лісів глибині.

Проходять веселкою дні ясночолі,
лунають пісні серед нив,
і косить пшеницю комбайном у полі,
хто смерть з автомата косив.

Де скніли руїни, квартали могутні
звела робітнича рука,
і дні прозирає щасливі, майбутні
задуманий зір Ковпака.

Ті ж зорі над ним, що були в дні негоди,
їх племінь в душі не погас.
Соратники мужні до нього приходять
і згадують вогненний час.

Пригадують дні ті, боїв землетруси...
Все в пам'яті їх ожива...
І Руднєв між них мов стоїть чорновусий
і слухає друзів слова.

А вись літаками шумує орлино,
і неба палають краї...
В лісах партизанських моєї України
давно відгриміли бої.

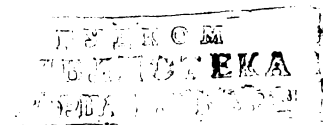
1955

*

Ударив постріл, і юнак упав...
В квітках відчули кров його долоні,
гарячу кров... І в тихім шумі трав
процокотіли десь бандитів коні.

І заспівали пісню козаки,—
почув юнак крізь болю гостре жало.
Мов напились крові його шлики,
що з їх шапок гадюками звисали.

Підвівсь юнак. Він трудно так зітхнув.
Все далі й далі хижі силуети...
І він припав до ручок кулемета
і їх чергою смерті полоснув...

Здрігались квітів пелюстки заснули
і слухали свинця жагучий спів...
За кожну краплю крові слав він кулі
у ненависні спини ворогів.

Він бив та бив... А смерті скорбний крок
все ближче й ближче... Згасло дня сіяння...
І комсомольський весь в крові квіток
лиш чув, як серце стиснулось востаннє...

Поник юнак. Не гляне зором ясным,
і з кулемета звисилась рука...
Але у пісні сонцем непогасним
горить безсмертне серце юнака!

1956—1958

*

Карпатські гори мов застигли хмари...
Упала тінь на доли од вершин.
І наплива з зелених полонин
поміж смерек мелодія флюяри.

Вона звучить, і слухає земля,
притихла вся, аж ген, де верховини...
І скільки серцю в світлі ці хвилини
її печаль і радість промовля!..

Мовчать в траві невидні скрипалі,
палає захід в зоревім пожарі...
І світяться гуцула очі карі,
а в них — любов до рідної землі.

1956

*

Громади гір, бори шумливі
і поміж скелями — ріка...
Тут у єдиному пориві
йшли партизани Ковпака.

Палали очі їхні жарко,
немов гроза, звучав їх крок...
Стояв на скелі і цигарку
курив в задумі ватажок.

Він гори оглядав суворо,
що стали в хмурому ладу,
і ворогам на люте горе
все думав думу молоду.

Він руку звів у синь крилату,
щоб дати знак бійцям своїм.
І грізно вдарили гармати,
і покотивсь відплати грім...

1956

*

Де змовкли грози батарей,
там день об рейки сталлю дзенька,
там Ворошилова музей
у будці, де він жив маленьким.

Там він з сестричкою малою
дививсь на бідний каганець...
І всі тепер до будки тої
несуть любов своїх сердець.

Вона стоїть. Все линуть мимо
вагони в даль степів, дібров...
У ній живе неопалима
землі донецької любов.

1956

*

Нитки дощу сріблясті
єднають землю й вись.
Земля і небо в щасті
жагучо обнялись.

Нитки дощу сріблясті,
заплакані лани...
І ллються сльози щастя
на землю з вишини.

1956

*

Нехай живе єднання серць і рук!
Я славлю дружбу піснею своєю,
красу і силу сторони моєї
і на зорі заводів перегук.

І до Вітчизни славлю я любов!
Чуття немає вищого на світі!
Тінь літаків на трави соковиті
лягла й летить у гомоні дібров.

Все так же сяє сонце над землею,
як і тоді, коли ми йшли на герць.
Усі ми дужі дружбою своєю,
як партія — любов'ю наших серць.

1956

*

Ми до шахти ішли, всі ми юні були.
Вітряки нас далекі вітали,
і ромашки в донецькому полі цвіли
і голівками тихо хитали.

Ми з гвинтівками йшли, всі ми юні були,
йшли, щоб більше рабами не бути.
І в донецькому полі гармати гули,
дерли землю набоями люто.

Ми з книжками ішли, всі ми юні були.
В шумі міста лиш снилися атаки
та ромашки в крові, що давно одцвіли...
Розчинили нам двері робфаки.

Як шуміло життя, наче моря вали...
В світлій дружбі сплелися наші руки.
З гордо знятим чолом ми, щасливі, ішли
у чудесні простори науки.

Дні учоби, і труд, і любов, і війна,
й знов мелодія праці залізна...
Хай на скронях у нас сивина, сивина,
але юна любима Вітчизна!

1956

*

Блиснула мечами хмарна вись над нами
і ударив грім,
небо пролилося срібними сльозами —
дощиком дрібним.

Лине дощ ласкаво, нагинає трави,
квіти колиха.
А у небі блиска вогненно й криваво
ляскіт батога.

Дощик так і ллється, дощик так і лине,
срібний і рясний...
А земля сміється, й неба п'є краплини
кокос наливний.

1956

*

Заводу труби... Кожний раз,
як повертався я додому,
мій зір щасливий бачив вас
здаля у небі голубому.

І на фронтах, в диму, в огні,
коли земля гула од бою,
завжди ввижалися мені
ви неповторною красою.

В розлуці думати про вас
мені так радісно і люблю.
Весна і молодість, Донбас...
Заводу труби...

1956

*

Люби завжди, люби в негоду грізну,
аж поки промінь серця не схолов,
люби свій труд, люби свою Вітчизну,
й вона тобі віддячить за любов.

Як світло жить під доброю рукою,
що розсипає радощі кругом!..
Вона віддячить квітами весною
і колоса достиглого зерном.

Люби її і серцем, і душею
за знесений над світом правди стяг,
і будеш ти з Вітчизною своєю,
як і вона, безсмертний у віках!

1956

*

Під спів гудків летить життя орлино
туди, де щастя сонячна блакить,
все на нові, незнані верховини,
й ніщо його не зможе зупинить.

Летить воно в весною даль залиту,
де небеса всміхаються садам.
І марна лють потвор старого світу,
давно на смерть приречених життям.

Так на світанні бліднуть крила ночі
й вітає день життя щасливий спів.
Так повесні, коли струмки дзюркочуть,
чорніє сніг од сонячних вогнів.

1956

*

День одсяяв. Зустрічі, розмови.
Дальніх шахт замовкнули гудки.
Черкають повітря вечорове
в бриючій польоті ластівки.

Лиш не втихли гомони заводу
там, де домен заграви руді.
Ти несеш у відрах темну воду,
і відбилися зорі у воді.

«Дай напитись!» — «Прошу». І словами
душу ти стривожила мою.
Я зірки ті розігнав губами,
і здалося, що я небо п'ю.

1956

*

У дружбі, що єдина
окрилює наш біг,—
любов до Батьківщини
і до народів всіх.

До стягів над землею,
що рвуть запону тьми,
до партії, що з нею
непереможні ми.

Це почуття безкрає
не знищать сили злі,
бо дужчого немає
за нього на землі.

Бо з тьмою в грізнім герці,
що йде уже давно,
в одно велике серце
една серця воно.

1956

*

На траві роса іскриста
п'є проміння янтарі.
Над посьолком зір намисто
ніч розсипала вгорі...

Сяйво їх, ясне, безкрає,
на усе кладе печать.
Срібний місяць все збирає
і не може їх зібрати.

Хтось шепоче, хтось зітхає...
Чи шумить це в жилах кров?..
І гармонія десь грає
про шахтарську любов.

1956

*

Знамен багряний клич, і даль в огні грозова,
і вигуки гармат, що глушать кроків мідь...
Є слово на землі, найкраще в світі слово,
це слово — Ленін, що в душі звучить.

З цим словом на вустах ішли поривні лави,
що прокладали у безсмертя шлях,
коли вставали ввись на обрії заграви,
і умирали ми з цим словом на вустах.

Ми з ним перемогли злу нечисть ошалілу.
У слові цім завжди — сіяння світове.
Воно в труді дає наснагу нам і силу —
безсмертя Леніна у партії живе.

1956

*

Нас геній партії веде до перемоги
в невтомному труді і вдень і уночі.
І прийде час, коли ми без тривоги
перекуєм на молоти мечі.

Коли не буде місця лиховедам
в садах життя, й не прийде вже біда,
і стане вся Земля вітчизною народам
під непоборним прапором труда.

Не проповзе гадюкою у житі
війна до нас,— ми в цьому поклялись.
За те, щоб дні жадані, дні прийшли ті,
мільйони рук піднесли ми увись!

1956

*

Ти ширша за море, ясніша за небо,
тобі ці синовні слова.
Тобі вся любов і всі мрії для тебе,
Вітчизно моя трудова!

Для тебе до сонця відкрили ми брами
в розгоні крилатих доріг.
Хай славлять поети своїми піснями
героїв відважних твоїх.

Хай славлять майбутнього дні ясноликі
над хвилями скорених вод.
Хай партію славлять, незборну навіки,
і з нею — радянський народ!

В кривавих пожарів огні світовому
ми бурі розбили грудьми.
Ніколи й нікому, ніколи й нікому
рабами не будемо ми!

Ми — світу надія. Нащо нам корони?!
За нами всі люди прості.
Все дужче лунає наш крок мільонний
по лєнінській світлій путі.

Щодня і все ближче мета нам зоріє —
невидані щастя жнива.
Тобі вся любов і для тебе всі мрії,
Вітчизно моя трудова!

1956 — 1958

УЧИТЕЛЬ

Учитель мій! Як ми тебе любили,
як слухали тебе в полоні юних мрій!
У пам'яті моїй тримає років сила
твій тихий карий зір і кашель твій сухий.

Ти нас повів закохано і сміло
в незаний світ, чудесних повний чар.
В твоїх словах, що ми в серцях лишили,
пізнали ми любові й дружби жар.

Закони вод, вітрів, і хмар, і світла
одкрились нам у ті далекі дні.
З тобою наша молодість розквітла
і наших дум пориви огняні.

Як гарно нам в фантазії просторах
було блукать, — все чарувало нас.
Звучав наш сміх в широких коридорах
під час перерв у той далекий час.

Твій добрий зір в моїй уяві лине...
Чи сніг летів, чи квітнув теплий май,
ти вчив любити подвиги людини,
красу труда й безсмертний рідний край.

Ось ти ідеш повільною ходою
і слухаєш, як день шумить життям,
а ми, малі, вітаємось з тобою,
і тепло так всміхався ти нам.

Урок останній. Сонце над землею
сіяло нам. Ми радісні були.
І у життя тепло душі твоєї
ми крізь вітри й негоди понесли.

Василь Мефодич, по тобі в скорботі
з нас не один заплакав і зітхнув,
коли в далекій рідній Третій Роті
на цвинтарі навіки ти заснув.

І хай з тих днів згубили лік ми рокам,
завжди, завжди, як сонячний салют,
для нас сіяє подвигом високим
твій благородний, безкорисний труд.

1956—1958

*

Буря нас не зламала,
не зігнула біда.
І гудок «Арсенала»
кличе знов до труда.

Чую, в сонячних кроках
як гримить наша путь.
По проспектах широких
люди радісні йдуть.

Розмели без останку
вони грози навал.
І в симфонії ранку
їх віта «Арсенал».

1956—1958

ЮНАКОВІ

Шумить Дніпро, чорніють кручі,
в граніт холодний б'є прибій.
Прийми слова мої жагучі
як заповіт, юначе мій!

Листку подібний над землею,
що вітер з дерева зрива,
хто мову матері свої,
як син невдячний, забува.

О мова рідна! Їй гаряче
віддав я серце недарма.
Без мови рідної, юначе,
їй народу нашого нема.

Поглянь! Ідуть сини Росії,
над ними сонце і блакить.
І, повна сили і надії,
їх мова радісно звучить.

Вона як пісня над землею,
надія й сила їх — Москва.
І мови матері свої
ніхто із них не забува.

В борні за щастя і за мрії
у нас одна із ними путь.
Так будь же й ти як син Росії,
й своєї мови не забудь!

1956—1958

*

Весняний сад, пахучі квіти,
заводи, сонце і пісні...
О як прекрасно, любі, жити
в моїй чудесній стороні!

Дивитися на світ крилато,
єством зливаючись із ним,
і друга щирого вітати
теплом долоні молодим.

Іти в простори неосяжні,
в простори нашої весни.
Живуть хай мужні і відважні
Вітчизни збратані сини!

Ми всі од піль, ми всі од горна.
Нас не здолає лють сліпа,
бо наша молодість незборна
під знаком молота й серпа!

1956

*

Шахтарський посьолок на білій горі,
під нею заводу встають димарі
і хмари торкають верхами.
За ними Лисиче садами буя
й шумить Третя Рота — домівка моя...
Я з вами, всім серцем я з вами!

Я з вами, коли на Дніпрі тумани
хитливо пливуть, наче білі лани,
я з вами в час стрічі й розстання,
коли соловейко щебече в кущах
і теплим алмазом блищить у очах
сльоза молодого кохання.

Я з вами, коли над полями зоря
сплітає осінні вінки з янтаря
і листя багряне шепоче...
Коли завмира тихий шерех дібров
під снігом лапатим, пригадую знов
я друзів привітнії очі.

Я з вами, я з вами, коли я один
у тиші кімнати і в шумі машин,
що мчать без кінця за вогнями,
і знову коли розцвітають сади
над блиском дніпровим... Завжди, о завжди
я серцем і піснею з вами!

1956

*

Біля кладки, біля тину
там зустрів юнак дівчину.
Вечір пісню солов'їну
слухав і зірки ронив.
Там юнак один дівчину
біля кладки полюбив,
біля кладки, біля тину.

Він мовчав. А пісні звуки
все лилися без кінця.

Розмовляли тільки руки,
тільки очі і серця
та срібляно грали води
там, де стежка до заводу
в'ється, в'ється без кінця.

Біля кладки, біля тину
не зустрів юнак дівчину.
З іншим слухає вопа,
як іде в садах весна.

Виглядає мати сина
у печалі край вікна.
Біля кладки, біля тину
одцвіла його весна.

В вишині зірками плаче
тихий вечір чорнобров.
Не журись, іще, юначе,
знайдеш ти свою любов.

Буде вірною вона.
І розквітне знов весна
біля кладки, біля броду,
там, де стежка до заводу.

1956

*

Над водою щось верба шепоче,
кулями посічена верба.
Партизанки там погасли очі,
де зітхає хвиля голуба.

На Дінці було це в дні минулі...
Пахли так зелені береги,
як пливла вона, і кулі, кулі
посилали вслід їй вороги.

Близько берег... Постріли гримочуть...
Їй вода гарячою здалась...
І рука, тонка рука дівоча
до вербових гілок простяглась.

Простяглась, та так і захолола...
Сяв день, та їй вже все одно.
І в крові дівчина юночоло
тихо опустилася на дно.

І погасли партизанки очі,
де зітхає хвиля голуба...
Над водою щось верба шепоче,
кулями посічена верба.

1956

БАТЬКО

Проміння лампочки як цятка
і стояків ряди міцні.
Забута штольня там, де татка
дзвеніло кайло в глибині.

Де не синіло неба стелі
і слали в тьму заліза дзвін
товариші його дебели,
такі ж суворі, як і він.

А горе тисло, як обценьки,
його і їх, його і їх...
Ах, ті тини, тини кривенькі,
й біля пивної плач і сміх.

Я пам'ятаю очі тата
і сум, захований у них...
О як йому нагодувати
дітей голодних і худих?

Його волосся темно-русе
в блідім промінні каганця,
і довгії козацькі вуса,
і кашель, кашель без кінця...

А потім смерть. Ми за труною
йдемо і плачемо, а він
в холоднім мертвім супокої —
як одлетілий кайла дзвін...

Промчали роки... Край мій любий
шумить, як сад, в сім'ї новій...
І у сльозах шепочуть губи:
«О тату, тату, тату мій!»

1955

*

Церковний дзвін пливе, в висотах
шумить осінній вітровій.
І вчитель мій у мокрих ботах
іде по вулиці грузькій

і тихо кашляє. Ворона
сидить в задумі на хресті...
Далека вулиця Червона,
навіки пройдені путі.

Ні, не забуду я ніколи
села мого, о днів блакить!
Там інший вчитель йде до школи,
щоб інших хлопчиків учить.

Не так над ними сонце сяє,
не той звучить із вуст їх спів,
і в букварі вони читають:
«Були пани, нема панів!»

І у Дінця веселі води
зорить вже місто, не село...
Як дим над содовим заводом,
моє дитинство пропливло.

1955

ПАРТИЗАНКА

Дивились на землю розп'яту
й шуміли печально ліси...
Вели партизанку на страту
фашисти — запінені пси.
Чорніла глибока могила,
ридали старі і малі,
коли її змучене тіло
повисло у смертній петлі.
Не стало дівчини, не стало...
А їй би ще жити і жити!
І в кожному серці звучало:
«Народу катам не убить!»
Хотіли зламати їй крила,
що дав їй могутній народ, —
вона ж і в петлі мов летіла
до синіх небесних висот...
Для тебе життя не воскресне.
Шумить край могили трава...
Але у майбутнє чудесне
ти з нами ідеш, як жива.
За щастя землі трудової
ти вмерла в години негод.
В безсмертному імені — Зоя —
живе наш безсмертний народ.

1955

*

Солдат на варті. Од багнета
відбитий промінь в трави ліг.
Гуляли у саду кадети,
і сумно я дививсь на них.

Вони в промінні золотому
були безжурні, як цвіти.
Мені ж, обдертому, малому,
не можна у той сад зайти.

Було одрізано дорогу
в той сад, де квіти поміж трав,—
багнет безжальний вартового
між нами холодно сів.

Мені не можна там ходити,
в них доля добра — в мене зла,
не можна... Там дворянські діти,
а я... я хлопчик із села.

Крізь молодого міста гули
я бачу той далекий час...
Минуле... Прокляте минуле,
ти не повернешся до нас!

Ідуть суворовці крізь клічі
сирен щасливої землі.
Так струнко йдуть і робітничі,
й селянські хлопчики малі.

Яка краса у їхнім русі!
Це йде народ, що переміг.
І я захоплено дивлюся
крізь сльози радості на них.

1955

*

Крейдянії гори, я вас не забудь,
де вперше я пісню матусину чув,
коли вона з сумно пониклим чолом
співала про «ивы над сонным прудом».

Крейдянії гори, снитесь ви мені,
до мене приносять вас мрії нічні,
по рейках далеких коліс перебіг
і місяць, заплутаний в травах густих...

Красу неповторну донецьких ночей...
Як солодко тьохкає в тьмі соловей,
і чути в саду, що цвітінням буя,
слова одлетілі: «Я твій». — «Я твоя!»

Я знаю: не можна вернутись назад.
Чому ж це акацій пливе аромат
і коси шовкові в руці я відчув?..
Крейдянії гори, я вас не забудь.

1955

*

Над гаєм дим... Дитинства милі сни,
вони давно спливли Дінця водою,
де на капустниках солодкі качани
ми їли у ранковім супокої.

Багряні кручі рідної землі...
Там ми росли і набирались сили.
А в небі хмар далекі кораблі
за Борівське над шахтами летіли...

Й шумів завод... Там рідне все мені:
задимлений метал, цеглина рідна кожна.
Вони зі мною наяву і в сні,
їх пам'ята душа моя тривожна.

Вони живуть як пісня у мені.
Згадки про них я не віддам нікому!
І той гудок, і станції вогні,
і музика у сквері заводському...

І люди ті, що з ними назавжди
в своїх піснях я жить не перестану.
Обсипалися юності сади,
але їх цвіт в душі моїй не в'яне.

1956

*

Маленьким хлопчиком додому
у полі йшов я в шумі трав
і у гніздечку кам'яному
сорокопудика спіймав.

Тримав я міцно пташеня те,
й на мене зорили з руки
його лякливі оченята,
немов чорненькі ягідки.

Над ним сіяла синь квітчаста
і птиць лунав щасливий спів...
Невже навіки волі щастя
він у долоні загубив?

І стиснув серце жаль великий,
і пальці я розкрив:— Ану! —
І він пурхнув з щасливим криком
в залиту сонцем вишину...

1956

*

За цементним заводом
поля, поля, поля,
моя кохана зроду
донецькая земля.

Іду — і серце квітне,
так райдужно кругом...
Мені вітряк привітно
махнув своїм крилом.

І все пташиний дзенькіт
і синява дібров —
як в дні, коли маленьким
я до бабусі йшов.

На травах — сонця плями,
я п'ю духмянь ріки.
І тільки над копрами
туркочуть літаки.

Квітки, згадки і спека.
Все далі, далі шлях...
І молодість далека
співає у дротах.

1956

*

Верби задивилися у воду,
наче щось шукають в глибині.
І хмарки над трубами заводу
розпустили коси в вишині.

Сонце шле вітання водам синім,
очі п'ють Донеччини красу.
Я іду в Лисиче і з тремтінням
перший вірш в редакцію несу.

Тонко дзвонять рейки під ногами.
Гарно жити в рідному краю.
А навколо даль бринить гудками,
мов співає про весну мою.

1956

*

За заводом — станція
і сади в цвіту,
де ішов в повстанці я
в грізну зиму ту.

Старість в сивім холоді
хай іде, як сніг, —
та зберіг я молодість
у піснях моїх.

І де кулі, ниючи,
рвали темноту,
я дивлюсь радіючи
на сади в цвіту.

Щастя в дзвоні молота
відчуваю я.
Батьківщини молодість —
молодість моя!

1956

*

Осіній вітру свист і плач дротів у полі,
маленьким школярем, як цятка, в ньому я
у Званівку іду. Шумлять дерева голі.
Там, за вікном смутним, бабуся жде моя.

Піски, кругом піски... Маленький крок мій тане
у ґрунті мокрому, і в'ється дальній шлях.

Жаліються комусь оголені баштани...

І, як піщинка, я загублений в вітрах...

У мандрах дальніх тих я забував утому,
тільки б відчуть тепло стареньких рідних рук...

Бабуся спить давно на цвинтарі глухому,
і сивим став її колись малий онук.

Над нею дим пливе у небі голубому
і паровози шлють в осінні далі гук.

Але, як і колись, забув би я про втому,
тільки б відчуть тепло старечих добрих рук...

1956

*

Той ярк, чавунка
і пісні, пісні...

Поїздами лунко
в даль летіли дні.

Все поля навколо,
на заводі грім...
Біля церкви — школа,
де я вчивсь малим.

Дні мої і ночі,
каганця огонь.
Тихі карі очі
вчителя мого.

Перший спів кохання,
плюскоти ріки,
сльози, віршування
і книжки, книжки...

Роки одсіяли,
одгули громи
там, де ми зростали,
де любили ми.

У розривів вирі
йшли броньовики...
Я в шинелі сірій,
і штики, штики...

Б'ється серце чуло,
світиться вікно.
Все давно минуло,
все пройшло давно.

Той ярок, чавунка,
щастя молоде.
Вулицями лунко
день міський іде.

1956—1958

*

Донецьке сонце лине угорі,
шумить дерев зелена поема...
Там, де колись були монастирі,
встає гігантський пам'ятник Артему.

Тут слав огонь фашист на всі кінці,
в грому гармат не замовкали далі,
коли пливли через Донець бійці
звільняти край і вугілля, і сталі.

Вони ішли крізь бурі вогняні,
де огризались смертю сірі доти...
І пам'ятник Артему в вишині,
повитий димом, кликав рідні роти.

Немов земля хиталася од лав,
на ній рясніли чорні рани — ями...
Але все так же молодо стояв
над вибухами тими, над боями.

Хай дощ чи сніг, хай спів пташиних зграй,
я згадувать ті дні не перестану.
Вони пройшли... І мій шахтарський край
уже давно тяжкі загоїв рани.

Наш гордий труд нам душі окриля,
для миру і для радості ростем ми.
Там, де од лав хиталася земля,
встає до сонця пам'ятник Артему.

Як наша слава й молодості спів,
як він стояв в бою перед полками...
І по шосе машини шахтарів
летять у даль, заплетену дротами.

1956

*

Молотком об ковадло дзвенів мелодійно
мій товариш. Я слухав мелодію ту,
що звучала у серці щасливо, надійно...
І побачило серце мету.

Тільки труд, творчий труд нам дає насолоду.
І з піднесеним гордо до сонця чолом
я поклявся у пісні служити народу,
як товариш — залізним трудом.

З ним іти уперед так бадьоро й надійно,
бути вісником щастя й весни.
Молотком об ковадло дзвенів мелодійно
мій товариш. Дзвени, моя пісне, дзвени!

1956

*

Кличе подругу перепел в житі,
квіти солодко ждуть вітерця...
Наче вікна, у сонце відкриті,
ми для щастя відкрили серця.

Ширше путь молодим і завзятим,
тим, що творять життя без оман!
Глянь, у хлопця в кашкеті крислатім
чуло пальці лягли на баян.

Він — як пісня. А очі орлині.
Кращих хлопців на світі нема!
І дівчина у синій хустині
усміхнулась йому крадькома.

Грай, баяне, про місячні ночі,
коли тьохка в саду соловей...
Ой ви очі, дівочії очі,
кращих в світі немає очей!

І з баяном душа його грас,
наче землю вона обніма...
Ні, немає, нічого немає
краще юності в світі, нема!

1955

*

Ми довго мовчали. Розлука. Любов,
що в юному серці — як рана...
Так тихо над вербами місяць зійшов
багряним клинком ятагана.
Дівочії коси, і очі в сльозах,
і губи в прощальнім тремтінні...

І тіні, як засідки вражі в кущах,
холодні, осінні тіні...
Той голос, і руки, і стогін гармат
навіки в мені, о навіки!..
Знов осінь, і з вітром шепочеться сад,
і зорі — як срібнії ріки
в далекому небі... Але поміж них
твоїх я очей не шукаю,
як в юності ніжній... В очах я других
всім серцем тепер потонаю.
Щасливий я з нею. Ти з іншим знайшла
все те, що в мені ти шукала.
І з ним ти така, як зі мною була,
коли ми розлуки не знали.
А місяць все той же горить в вишині,
як тої прощальної ночі,
і хиляться квіти в холодному сні,
і листя пожовкле шепоче...

1955

*

Літо даленіє, даленіє літо,
і шепочуть з вітром запізнілі квіти,
квіти запізнілі, листя пожовтіле...
Чом ти зажурилась, мила, моя мила?
Чи тому, що в полі у сльозах тополі,
що пливуть тумани ген на видноколі,
чи тому, що зморшки твої скроні вкрили,
що шепоче з вітром листя пожовтіле?
Що там зморшки! Тіні. Знов зазеленіє
листя на деревах, як воскреслі мрії.
Ти ж для мене будеш юною такою,
як тоді, як стрівся я колись з тобою.

Усміхнись, дивися: сяє сонце в висі,
дві рожеві хмарки ніжно обнялися
і пливуть, безжурні, в даль, що синьо грає...
Той, хто вірно любить, осені не знає.

1955

*

Лебедині крила —
хмари в вишині.
Мила, моя мила,
усміхнись мені.

Світить на долівку
сонце гаряче.
Поклади голівку
на моє плече,

як колись ти клала,
й в шумі яворінь
з неба заглядала
хмарка у Ірпінь..

За вікном гуркоче
день, як хвиль прибій...
Щастя сині очі
у душі моїй...

1955

*

Та зоряна ніч наче пісня була.
Ішли ми, щасливі, з тобою,
де білії крила свої простягла
зима над Москвою-рікою.

Іскрилась панель у сніжинок цвіту,
схилились задумані віти,
і поїзд метро гуркотів по мосту,
щоб знов під землею летіти.

Здавалось усе, і зблизу, і здаля,
новим і чудесним для мене,
і звуки кришталльні курантів Кремля,
й машин незліченні сирени,

і арки, і вежі, і місяць, і ти
у щастя незрушнім спокої...
Й хотілось так вічно з тобою іти
зимі одлетілої тої.

Та згадка про неї мене окриля,
хоч я й не в розлуці з тобою.
О звуки кришталльні курантів Кремля
в ту ніч над Москвою-рікою!

1955

*

І ти пішла, о друже милий,
одтуманіла тихим сном,
неначе лебідь білокрилий
махнув за обрієм крилом.

Я довго ждав тебе. Жовтіло
і зеленіло листя знов.
І повернула доли сила
мою окрадену любов.

Як щастям очі засиніли,
коли до тебе я прийшов.
О лебідь, лебідь білокрилий,
не відлітай від мене знов.

1955

*

Щось мені згадалося, що давно одснилося,
наче поміж вітами молодість з'явилася,
мов іду з тобою я берегом дніпровим
юнаком задуманим, ніжним, чорнобровим.

Солодко стискається, щастям захлинається
серце моє щиреє, що з твоїм кохається,
що з твоїм кохається, що з твоїм милується...
Вітер поміж вербами з квітами цілується.

Там, де дальні обрії, залізничні лінії...
О які ви добрії, очі мої синії!
О які ви добрії, о які хорошії!
Обсипає вечір нас золота порошею.

1955

*

Іду, співаючи про тебе,
про цвіт весняної пори.
І очі мулярки, як небо,
на Київ дивляться згори.

Вона під небом України
прийшла на подвиг трудовий,
кладе цеглину на цеглину —
і виростає дім новий.

Куди не стану, де не гляну —
в душі сміються солов'ї...
І злився образ твій коханий
у пісні з образом її...

1956

*

Я тим молодий, що між нами
розквітнула щастя блакить.
Я тим молодий, що піснями
завжди моє серце звучить.

Що сповнена ласки й привіту
для мене в житті ти одна.
Подібна весняному цвіту
на скронях моїх сивина.

1956

*

Не тоне, ні, в життя бурхливім морі
моя любов до тебе, друже мій!
Вона в душі моїй — як неба зорі,
як промінь сонця теплий, весняний.

Вона в мені в час зустрічі й розстання
цвіте у серці, сповненім жалю.
Я слухаю зозулине кування,
і серце їй відповіда: «Люблю...»

Люблю тебе за всі твої пориви,
за душу, чулу до страждань чужих,
за те, що ти і добра, і вродлива,
за синь очей, за голос твій і сміх...

За все, за все!.. І в радості і в горі
люблю тебе, мій друже дорогий!
Моя любов, як неба вічні зорі,
завжди, завжди горить в душі моїй.

1956

Цвіт садів
облетів,
та не в'яне в піснях.
Скільки щастя, вогнів
у коханих очах!

Тумани —
на ланц...
Світ, солодкий мій світ!
Од весни
з далини
долинає привіт...

Знов сія
юнь моя,
як колись це було.
Цвіт садів
облетів,—
щедре літо прийшло.

1956

*

Ластівка щебече,
і вгорі-горі
розкидає вечір
теплі янтарі.

Мріють темні води,
і злились ясні
і огні заводу,
і зірок огні.

На гудків привіти
ми з тобою йдем.
І схилили віти
верби над Дінцем.

Тихе вод зітхання,
очі — зірки дві.
Грають про кохання
скрипалі в траві.

1956

*

Падають сніжинки білі, білі, білі,
на Дніпрі замерзлим не шепочуть хвилі.
Падають сніжинки білі, білі, білі,
люди ходять пішки, де шуміли хвилі.

Нахилились верби над Дніпром з журбою,
ми йдемо, кохана, по Дніпру з тобою.
А кругом так мило, молоді і дзвінко...
На щоках у тебе розтають сніжинки

і тремтять, як сльози... А в очах бездонних
щастя, наче сонце, сяє і не тоне,
мою душу гріє... Мила, моя мила,
ти зі мною зиму, як весну, зустріла.

1956

*

Радісною, пишною,
як у дні колишні,
ти стоїш під вишнею,
вкрита цвітом вишні.

На рукав твій вишитий
цвіт той опадає.
І сама — як вишня ти,
вишня молодая.

А кругом, як в інеї,
у цвіту дерева...
Очі твої синії,
усмішка вишнева.

Радісною, пишною,
як у дні колишні,
обнялась ти з вишнею...
Як я заздрю вишні!

1956

*

Облетів у полі мак,
одшуміло жито.
Ні, не можу я ніяк
друга розлюбити.

Бо лиш нею серце дише.
І забудь не в волі.
Ніжний стан її стрункіше
від тополі в полі.

Хай осінній лист шепоче,
тумани в долині,
та в душі сіяють очі,
як фіалки сині.

1956

*

Біля брами заводської
там стояли ми з тобою,
а вгорі-горі
журавлі кудись летіли,—
їх несли могутні крила
в сяйва янтарі.

Їх курликання ласкаве
мов вітає води, трави;
то летять вони
з чужини на батьківщину,
на жадану Україну,—
вісники весни.

І гудок загув: «До праці!»
Тихий сквер і цвіт акацій,
милі крила вій,
той гудок, і дальні птиці,
і очей твоїх зірниці —
у душі моїй.

1956

*

Де та стежка люба, стежка у саду,
де колись тебе я стрінув молоду?
Де той соловейко, що співав між віт?
Облетіли квіти, і зів'яв їх цвіт.

Вкрили зморшки руки,
і навкруг чола,
як туман на луки,
сивина лягла.

І у серці в'яне
сила молода...
Я не той, кохана,
та і ти не та.

Як весною ріки,
як в садах блакить,
що пройшло, навіки
в пісні буде жить.

Годі ж сумувати. Глянь: цвітуть сади...
Радісно й крилато в пісні, як завжди,
рідною землею йтиму гордо я
з юністю твоєю, молодість моя!

1956

*

Ти проснись, моє кохання,
розчини у сад вікно!
Вже з квіток росу світання
сонце випило давно.

Небо повне птиць привітом,
пісня лине од ріки,
і, весни залиті цвітом,
в шибку стукають гілки.

Все кругом дзвенить, сміється...
Мила, день уже давно!
Як для мене вірне серце,
ти у сад розкрий вікно.

1956

*

Стежка до заводу,
вишня у цвіту.
Верби коло броду,
щастя на мосту.

День шумить, клекоче,
лине знов і знов.
В щастя сині очі,
а в очах — любов.

Поміж мною й ними —
крила вій густих.
Карими очима
я дивлюсь на них.

Наче знав я зроду
дівчину оту.
Стежка до заводу,
вишня у цвіту.

1956

*

Сяйвом зір залиті,
сплять лани кругом.
Перепел у житі
кличе: «П'їть-підйом!»

Росами умиті
квіти, повні мрій.
Високо в блакиті —
срібний вартовий.

Зорить, як в саду я
з милою стою.
Землю він вартує
і любов мою.

1956

*

Для тебе думки вогняні ці
в пісеннім узорі простім.
Очей твоїх сині криниці
відбились у серці моїм.

Синіших на світі немає,
ніде не знайду я таких.
І серце моє завмирає
у сяйві коханому їх.

Очей можна безліч зустріти,
як спалахи теплі зірниць...
Не зможуть вони замінити
очей твоїх синіх криниць.

Краса їх у серці сіяє,
без них все навколо — як тьма.
На світі синіших немає,
на світі рідніших нема!

1956

*

У цвіту яблуневім хитались сади
після бур, після гроз, після років біди.
Ми з тобою ішли, і синіли поля,
і всміхалась квітками кохана земля.

Усміхались нам віти, шуміла трава,
я тобі говорив неповторні слова.
Й так щасливо було йти по рідній землі!..
І співали гудки в солов'їній далі.

Не зітхали мотори ворожі вгорі,
лиш на обрії гасло багаття зорі
та в цвіту яблуневім хитались сади,
як зустрілися ми після років біди.

1956

*

Ми рвали проліски там, де снарядні ями
засипав сніг, зчорнілий і вогкий,
де ми ішли кривавими полями,
ми рвали проліски, коханий друже мій!

Кудись пливли хмарок ясні вітрила,
і розливала даль зорі вино.
А проліски в руках твоїх синіли,
як очі тих, що згаснули давно...

1956

*

Хай облетів весняний цвіт
і літо вже минуло,
і тихий осені привіт
хвилює серце чуле.

Хай снігом скроні узялись,
мов інеєм ті ниви,—

та юні ще, як і колись,
душі святі пориви.

Для мене ти все та ж, кохана!
Не загубив я, що знайшов.
Хай цвіт зів'яв і серце в'яне,—
не в'яне на землі любов!

1956

БАБИНЕ ЛІТО

Літо бабине, бабине літо...
Серце чує осінні путі...
Хтось заплутав зажурені віти
в павутиння нитки золоті.

Листя слухає вітру зітхання
і згортає свої прапори.
На покірну красу умирання
сонце дивиться сумно згори...

В'януть, в'януть уста пурпурові...
Але радість і в осені є!
В золоте павутиння любові
ти заплутала серце моє.

1956

*

За вікном блакитним хуги плач і рев...
Облетіло щире золото з дерев.
О не знизуй, мила, довгі крила вій,—
білою голубкою ти в душі моїй...

Одлетіла юність солов'єм у даль...
За вікном блакитним лиш снігів печаль...
Та в мені навіки,— як я тому рад!—
ти — як сад весняний, білий, ніжний сад...

Хай лютує хуга, сиві коси рве,—
не загине в серці, що завжди живе,
що дає наснагу пісні молодій,
білою голубкою ти в душі моїй...

1956

*

Тополі синій шум і зірка вечорова
над вітряка крилом, зітхання й шерех трав...
О юносте моя!.. Як юнка чорноброва,
всміхнулась ти мені, і зір твій одсіяв.

Я згадував не раз про дальні-дальні роки,
але вернути їх я тільки в пісні міг.
О юносте моя!.. Неначе степ широкий,
що я колись пройшов у мареві доріг.

Де я колись любив і на гарматні хори
поніс своє життя, щоб сонця зір не гас.
О юносте моя, моя вечірня зоре,
хоч знала горе ти, а повна все ж окрас.

І от тому тебе не можу я забути,
все кличу і все жду... Та лиш дроти гудуть...
Коли ж не хочеш ти зі мною поруч бути,
то хоч в піснях моїх зі мною ти побудь!

1956

ЗИМА

Сном блакитним заснули поля,
і долини, і гори, й діброви.
Одягла білу шубу земля,
білу шубу зимову.

Одлетіли давно журавлі
у південні країни з журбою,
і заснуло зерно у землі,
щоб проснутись весною,

коли очі розкриють поля,
затремтять і тополі, і клени,
й скине білую шубу земля
і одягне зелену.

1956

*

Квітки цвітуть і в'януть,
але не в'яне, ні,
до тебе, о кохана,
любов моя в мені!

День розцвіта і тане,
але не тане, ні,
до тебе, о кохана,
любов моя в мені!

Пливуть ночей тумани,
минають роки, дні,
та не мина, кохана,
любов моя в мені!

1956

*

Народе мій! Сади в пустині
ти посадив, проклав мости.
З тобою в далі солов'їні
мені судилося іти.

Усе до сонця, все до сонця
твое обличчя молоде.
О ні, народе мій, не сон це, —
туди нас партія веде.

Веде, гартована боями,
туди, де арки золоті
зведуться зоряно над нами...
Нема нам іншої путі.

Народе мій! У вічній зміні
ночей і днів, в їх боротьбі
Комуни далі солов'їні
вже усміхаються тобі.

1956

*

Під свіжим вітром прапорами
шумів Донбас,
і шахти радісно гудками
вітали нас.

Моря голів, моря навколо..
Яка можуть!..
Ах, тої радості ніколи
нам не забудь!

Осінній вітер вітром маю
здавався усім.
То сколихнув серця до краю
Жовтневий грім.

Як сонце слало слява зливи
і день не гас,
так слово Леніна правдиве
жило між нас.

І знали ми, що вражі тучі
змете наш гнів.
Ми йшли та йшли на клич могутий
більшовиків.

Ми знали, що зметем закови,
розіб'єм в прах,
бо вже над палацом Зимовим
багрянний стяг.

Всі обнімалися навколо...
Краса, можуть!
Ах, тої радості ніколи
нам не забудь.

[1957]

*

Ой ви, далі, ви, далі,
безкінечний мій шлях!..
Синє море печалі
у коханих очах.

І печалі, й надії,
і благаання, і сліз...
Але вітер повіяв
і нам щастя приніс.

І, як сад, ти розквітла...
В квіти встелено шлях...
Море радості й світла
у коханих очах.

[1957]

ТИ РВАЛА ОЖИНУ

Тремтіли за лугом далекі гаї,
мов птичі розкинуті крила...
Ти рвала ожину, і губи твої
од соку її червоніли.

Ще лист не жовтів у осінній журбі
і трави не никли зів'яло.
Привітно усе усміхалось тобі,
і сонце тебе цілувало.

Спадали на листя проміння рої,
а серце так щастя хотіло!..
Ти рвала ожину, і очі твої,
як море, синіли, синіли...

[1957]

*

Летять електропоїзди,
цвітуть сади,
непаче так було завжди.
Летять електропоїзди.

Гуркоче вись, мов синь ріки
з порогами у грі..
То реактивні літаки
вгорі.

І Київ радісно шумить
про осіяну путь.
Доми висотні у блакить
над вежами встають.

В полях ідуть машин полки,
щоб день наш не погас,
і комсомольських шахт гудки
доносить нам Донбас.

Лиш сняться грози лихоліть..
Як райдуга Дніпро.
І Київ радісно шумить
над шахтами метро.

Не сонце з тьмою в боротьбі
з-за моря вплива —
то шле в простори голубі
курантів дзвін Москва.

Мов од Богдана булави
день після тьми воскрес.
І слуха Київ — брат Москви —
мелодію з небес.

Летять електропоїзди,
і гнуться дерева...
Яка ж, яка прекрасна ти,
Вкраїно трудова!

Ішли на бій крізь гул повстань
твої богатирі...
І над тобою — осіянь
радянської зорі.

Летять електропоїзди,
цвітуть сади,
неначе так було завжди...
Летять електропоїзди.

[1957]

*

Лети вперед, лети, мій спів!
Нехай минають дні!
Що чорний волос посивів,
не жаль мені.

Як сонцем небо зацвіло
там, там, удалині!
Що зморшки впали на чоло,
не жаль мені.

Що юнь пройшла, не жаль мені
її зів'ялих трав.
Я на майбутнього вогні
минуле проміняв.

Так хай же променем цвіте
у трудовій путі,
хто за майбутнє золоте
все віддає в житті!

[1957]

*

Десь поїзди швидкі тривожать даль гудками
й рясніє далина копрами, наче гай...
Там я колись ходив зеленими стежками,
там молодість моя, донецький рідний край.

Там, як ніде, ніде, синіє рідне небо,
тече вода Дінця миліш від вод усіх.
О земле ти моя, нема рідніш за тебе!
До старості тебе у пісні я зберіг.

Ті гори крейдяні, духмяних трав прибої,
коли я з фронту йшов на заводські вогні,
і теплу усмішку шахтарки молодої,
що сяjala мені в далекі юні дні...

Донеччино моя! Я б хотів співать про тебе,
аж поки тихий зір, мій зір погасне в млі!..
І долі кращої мені в житті не треба,
і щастя більшого не треба на землі.

[1957]

*

Щоб рідний край не знав заков,
ми підвелися, мов титани,
і окропила вража кров
навік розірвані кайдани.

Була то не остання кров...
Вставали в тьмі домів громади,
й похмуру ніч над Петроградом
«Авроры» постріл розколов.

Ще огризалась тьма сердито
вогнями куль... Та в вись лунку
вже день новий вставав над світом,
як Ленін на броньовику.

Цвіли на віях щастя сльози,
і день згубив героям лік...
То йшли солдати і матроси
по бруку, вільному навік.

Дививсь той день вікам у вічі
морями радісних облич...
То йшли колони робітничі
під прапорів багрянний клич.

То партія дала нам крила,
щоб розцвіло життя, як сад.
Нове нам сонце засвітила
над рідним краєм влада Рад.

В очах садів весняних майво,
не одвести од них очей...
По всій землі все ширше сяйво
безсмертних ленінських ідей.

[1957]

*

Ах ти, юнь чорноброва,
запах сонця і трав!
На мосту калиновім
я тебе наздогнав.

І огнем високості
вся душа розцвіла,
що до мене ти в гості
хоч у пісні прийшла.

[1957]

БАЛАДА ПРО ПРАВДУ

Їх в бран взяли і за спиною руки
зв'язали їм... Був захід весь в огні...
Ховали очі туги смертну муку,
і гостро в жили врізались ремні.

Осіння даль доносила грозово
глухе й далеке охкання гармат...
І на крутому березі дніпровім
під дулами поставили їх в ряд.

Дощем дрібним в кущах ридала осінь...
Чекали мовчки смерті злидарі...
І тільки вітер цілував волосся
коханців п'ятикутної зорі.

Од самогонки й перемоги п'яні,
кололи їх бандитів очі злі.
Та в грізну мить, здавалось — в мить останню,
ударив залп — і впали куркулі.

Так буде всім, хто з ненавистю ката
іде з ножем на правду трудову!
І руки ті, що смерть хотіли слати,
вп'ялись в останніх корчах у траву...

В крові бандити покотом лежали...
І од зорі був захід наче мідь...
А бранцям друзі руки розв'язали,
щоб знову жить, боротись і любить.

[1957]

*

До тебе, друг, любов мою незмінну
не можу порівняти я ні з чим,
так, як любов святу до Батьківщини,
що володіє всім еством моїм.

І в щастя дні, і в дні біди грозові,
не знаючи ні спокою, ні сна,
завжди палають в серці дві любові...
Але по суті це любов одна.

[1957]

*

Стоять сади в полоні мрій,
в журбі за літа днями.
Б'є осінь в бубон золотий
холодними вітрами.

Останній промінь в хмарах зник,
що в небі — як отари.
Це хочуть розлучить навіть
із сонцем землю хмари.

Не дочекався од них
ні ласки, ні привіту.
І сніг посиплеться із них
на землю, сном повиту.

Замовкне бубон золотий,
засипаний снігами.
І тільки хуги лемент злий
полине над полями.

Та буде знову, знов блакить
у сяйві золотому!
Землі із сонцем розлучить
ще не дано нікому.

Нехай воно холодне ще,
та набереться сили,
щоб цілувати гаряче
весною землю милу.

[1957]

*

Скільки рік,
скільки гір
в нашім ріднім краю!
Синій зір
краще зір
світить в душу мою.

Шум дібров,
в жилах кров
наче пісня дзвінка...
Сльози знов
і любов,
як з рукою рука.

Скільки миль,
скільки хвиль
море тче голубе!
Я б проплив
даль морів,
щоб побачить тебе.

Скільки гір,
скільки зір!..
Я б злетів в голубе
вище гір,
вище зір,
щоб обняти тебе,

[1957]

*

Я люблю твою могуть,
рідна сторона!
Хвилі музики пливуть
з кожного вікна.

Ти для мене золота,
як давно була.
Кожне серце розцвіта
од твого тепла.

В сяйві сонячних одеж,
в гомоні труда,
в кожній пісні ти живеш,
вічно молода.

Я тобі складаю спів,
о моя блакить!
Ти в серцях своїх синів
будеш вічно жить!

[1957]

*

Задума, і спомини, й спокій...
Знайомі і милі місця,
де гай задивився високий
в глибокій воді Дінця.

І гори крейдяні, і поле,
осяяні, повні окрас,
я вас не забуду ніколи,
хоч в місто пішов я од вас.

Пішов на пісенні покоси,
солодкої повний снаги,
а серцеві сняться ще й досі
пахучі Дінця береги.

І кручі, багрянії кручі,
на кручах біленькі хатки,
і труби заводу могуті,
відбиті у лоні ріки.

І сниться, все сниться й донині
берізки тонкий силует.
Хоч знаний я всій Батьківщині,
а все ж я донецький поет.

[1957]

*

Любить свій край — це для народу жити,
боротися за юне, за нове.
Любить свій край — це значить все любити,
у чім його святе ім'я живе.

[1957]

*

Дні проходять без ліку,
одцвітають маї.
В моїм серці навіки
сині очі твої.

І любов племениста,
що дала ти мені,
як душа твоя чиста,
в їх морській глибині.

Грають радісно ріки,
і шумують гаї.
В моїм серці навіки
сині очі твої.

[1957]

*

Наближення зими у всьому серце чує:
і в шелесті листків, і в вітрі, і в стежках,
що ждуть, коли блакить в сніжинках завирує,
і срібний стане сад, і забіліє шлях.

Наближення зими... Пісень пташних звуки
замовкли в деревах оголених, смутних...
Синіє холодно земля в сльозах розлуки
із літом і теплом у мареві доріг...

Наближення зими. Берези білокорі
готуються до сну під вітру тихий свист.
І з гілки падає у золотій покорі
останній жовтий лист.

[1957]

*

Померкнула зоря в багряному спокої...
Заснув осінній сад, і вечір угорі
недбало розкида блакитною рукою
холодні янтари...

Я слухаю листків останню розмову,
і мариться мені крізь споминів приборї,
що в тишині алей іду я, юний знову,
і в міріадах зір сіяє погляд твій...

Як серце повниться твоєю тишиною,
осінній саде мій, оголений мій сад!
Померкнула зоря в багряному спокої,
як молодість, що знов не вернеться назад.

Не вернеться?! О ні! Вона ось тут, зі мною,
як і моя любов, шумить в крові моїй...
Хоч шарудять листки покірно під ногою,
та в зорях, як колись, сіяє погляд твій...

[1957]

*

Забіліють сніги, забіліють пухнасті,
і укриють вони в білу шубу поля...
Буде спати зерно, щоб прокинутись в щасті,
коли сонцю обійми розкриє земля.

І прогляне з тепла своїх ліжок м'якеньких
колосочків майбутніх зелена рать.
Потім жайворон в небі над ними зацвенька,
коли вусом під вітром вони зашумлять.

Так і співи мої в серці сплять, наче діти
в теплих ліжках своїх... Та торкнула крилом
їх любов — і вони, повні сонця й привіту,
для ясних днів весни попрощаються з сном.

[1957]

*

Я люблю, коли в листя зелене
дерева одягає весна,
і під вітром хитаються клени,
і співає в квітках далина.

Ще задумані далі безкраї
зачаровують душу мою,
коли жито в полях достигає
і зозуля кує у гаю.

І так гарно під небом глибоким
на дніпрову дивитись блакить,
як під вітру задуманим кроком
жовте листя в садах шарудить...

Ще люблю голубу й неозору,
сонцebarвну снігів далину
і на шибках морозні узорі,
що нагадують серцю весну.

[1957]

*

Для тебе, Вітчизно, лунає
той молот, що щастя кує.
І юності гімни співає
закохане серце моє.

Хай вітер знамена колише
й співають в садах солов'ї!
На світі за все наймиліше
лиш юність, о друзі мої!

Сини робітничої рані,
майбутнього зоряний клас,
ви йдете, струнки і рум'яні,
й шумлять стадіони для вас.

І сонце вам світить, і зорі,
як райдуги, повні окрас,
і хвилі дніпрові прозорі
виблискують тільки для вас.

В майбутнє мости калинові
лиш вам прокладати в труді.
Так хай же цвіте кожне слово
для вас, о мої молоді!

За молодість нашу орлину
до сонця здіймаю я спів.
Любіть же, любіть Батьківщину,
як Ленін безсмертний любив!

[1957]

*

Блукає осінь. Безгомінням
цвіте її очей блакить,
і у садах під вітром синім
багряний плац її шумить.

Вона мете сумні алеї,
де пада золото руде,
і важкогровий кінь за нею
на чорнім поводі іде.

Вже на квітках інéй — не роси,
і недалеко вже до дня,
як сяде осінь жовтокоса
на чорногрового коня,

востаннє гляне на алеї
в диханні холоду й біди
і в даль поїде... А за нею
сніг замітатиме сліди...

[1957]

*

Дзвени, моя радісна ліро,
хай звуків лунає прибій!
Всім серцем і піснею щиро
я Київ люблю золотий.

Він знову розквітнув у щасті,
як рідного зору блакить.
Люблю я Хрещатик квітчастий,
де людськеє море шумить.

Люблю я ранкові квартали,
їх горду красу і можуть,
коли на гудок «Арсеналу»
заводів гудки загудуть.

Люблю, коли в небо привітне
заграє вітрець на дуду
і Леніна вулиця квітне,
неначе алея в саду.

І в неба блакитного чашу
бокал підіймаю я свій.
Як весни, як молодість нашу,
я Київ люблю золотий!

[1957]

*

По схилах зелених Дніпра
ми часто гуляли з тобою.
О юності світла пора,
як сонце, що вже за горою!..

Як сонце, що сьайвом своїм,
прощаючись, трави цілує...
Згадаю хоч співом сумним
про юність мою золотую.

І хай перейшов я межу
й вечірні кругом небокраї,
та радісно юність чужу
закоханий спів мій вітає!

[1957]

*

Світить сонце для нас над землею,
даль шумує, як вітер весни.
Всі ми — діти Вітчизни своєї,
всі ми — партії вірні сини!

Ми розвіяли хмари похмурі,
щоб над нами сіяла блакить.
Нас не зможуть ні грози, ні бурі
по дорозі до щастя спинить.

В полі жито, як золото, лине,
і будови встають, наче спів...
Хай же кожне зерно і цеглина
будуть кулями для ворогів!

Світить сонце для нас над землею,
даль шумує, як вітер весни.
Всі ми — діти Вітчизни своєї,
всі ми — партії вірні сини!

[1957]

*

Під гул панцирних поїздів
лунав мій спів.
Тих днів і ту громову путь
хіба забудь!

І ту землянку — той мій дім,
віконце з каганцем...
Там десь за димом заводським
Лисиче над Дінцем..

Лисиче й шахти на горі,
трава в сльозах зорі...
Як пісню й серце окриля
донецькая земля!

І хай пройшло вже сорок літ
і наші дні — як цвіт,
та холод огнений штика
ще відчува рука.

Далеке гавкання собак
і лави на снігу,
де щастя в вихорі атак
ми брали на бігу...

З вікна на мене хтось зорив
з заплаканим лицем...

О гул панцирних поїздів,
Лисиче над Дінцем!..

[1957]

*

Там десь Дінця далекі береги,
мого дитинства світлі небокраї...
Смугливий хлопчик качку з округи
в мутній воді на вулиці пускає.

Одхмурили давно зимові хмари брови.
Як радісно йому, що навкруги весна!
І на синочка дивиться з любов'ю
щаслива й горда мати із вікна.

Ті мокрі ручки, качка і те небо,
ті оченята, карі і ясні...
І я дивлюсь крізь спомини на себе
в мого дитинства неповторні дні.

[1957]

*

Я між рейок сталєних у задумі стояв,
і здалось: підійшла ти до мене...
Крок зробив я назад, і повз мене промчав
чорний поїзд, як буря шалена...

Як це сталось, не знаю... Та в спомині знов
я натруджене серце тривожу,
як мене врятувала від смерті любов
в юні дні, що забудь я не можу.

Пролітають машини за синім вікном
у залізному денному шумі...
Знов згадалось те місто над сивим Дніпром
і між рейок юнак у задумі...

[1957]

*

Був я колись струнким і чорнобровим...
Але пройшли, не вернуться літа,
неначе милим листям у діброві
одгомонила осінь золота.

О як горить душа моя тривожна,
і тому сумно, любі, так мені...
Та в пісні все, усе вернути можна:
і юність, і дитинства дальні дні.

Я з піснею нічого не боюся,
бо час її не подола в бою.
Так геть же сум! Я в дзеркало дивлюся
з усмішкою на сивину мою.

[1957]

КРИЛА

Так, дійсно, партія дала народу крила,
йдучи до перемог в мільйонів на чолі.
Уже у космос вічний запустили
ми в світі першого супутника Землі.

Це тільки перший крок радянського титана
у Всесвіт, щоб простори зоряні здолать,
і їхнім владарем труда людина стане,
з одвічних таємниць зірвавши тьми печать.

Так вічна ж слава геніям науки,
що миру іменем і творять, і живуть!
У Всесвіт простяглись труда мільйонні руки,
що в Жовтні вільним став, щоб вічно вільним бути!

[1957]

*

Той, хто зерно в плодючу землю сіє,
пшеницю косить, садить дерева,
той на плечі планету підійма
йї несе в майбутнє, сповнене надії...

І брат його, що творить все навколо,
що варить сталь і вдень і уночі,
тримає Землю на другім плечі,
щоб сад життя не облітав ніколи.

І славлять їх незмірену можуть
мої пісні, як чайки білокрилі,
і шлях, яким вони до щастя йдуть,
з якого їх ніхто вже збить не в силі.

І не затопить їх чудесній дім
ворожа тьма, од люті ошаліла,
бо світить сонце непогасне їм,
що партія у Жовтні засвітила.

[1957]

*

То день, то ніч сяють над землею,
і час кудись на крилах поспіша...
Одним огнем, сестра душі моєї,
як і твоя, горить моя душа.

То меркне він, то розцвітає знову,
як сяйво зір, що світить нам здаля...
Це той вогонь, що звуть огнем любові,
це той вогонь, що серце окриля.

У жилах наших радісно розлитий,
він оживля чудесних мрій рої,
з моїх очей в твої він очі світить,
а із твоїх — в закохані мої.

[1957]

МОЛОДИЙ ШАХТАР

Переміг ти із тьмою у герці —
і ночей відступили моря...
Комсомольський квиток біля серця,
над чолом — електрична зоря.

Хай нависли пласти над тобою —
не вгаває із ними борня,
і горять твої очі в забої
світлим сьйвом прийдешнього дня.

Непоборний, хто партію любить,
пробиває до щастя він путь,
де комбайна сталевії зуби
день і ніч чорне злото гризуть.

Йде звитяжець із тьмою у герці,
розливаючи сьйва моря...
Комсомольський квиток біля серця,
Над чолом — електрична зоря.

[1957]

*

Протинала село залізниці підкова,
і ходив броньовик круг села.
Громадянська війна ще гриміла й гула,
і білили сніги, й червоніли од крові...

Ми в заставі були, юнаки чорнобриві,
волі стяг боронить доручив нам Донбас.
І на нас у клинків і у вигуків зливів
наступали бандити не раз...

Нас послали в дозор. Ніч сивіла тривожна,
вітер сумно співав у дротах.
І за роки здавалась хвилина нам кожна...
Вийшли тьмі перетнути ми шлях.

Троє нас, троє нас. Десь далеко застава...
Навіть місяць не світить на плями облич.
Щось чорніє... Своїх попередить послали
ми товариша,— й зник, і побіг він у ніч.

А кіннота все ближче... Й, готові до бою,
ми спитали їх: «Хто ви?» Та вони — мов німі...
І, закривши себе вогняною стіною,
ми зустріли їх кулями в тьмі...

Наче вічність в снігу під вогнем ми лежали...
Та наспіла підмога... Багрянився схід,
коли в безвість бандити од нас утікали,
і гримів броньовик їм услід...

Скільки років пройшло, скільки днів пролетіло,
потонуло в годин голубій даліні!..
Поле те і ту ніч, од снігів посивілу,
не забути ніколи мені!

Як багато ночей тих вогнем одгриміло,
щоб настав наш оспіваний час!
Віддавали Вітчизні ми юнії сили
і відстояли рідний Донбас.

[1957]

*

Зелений гай, як море, дише...
Кудись біжать сталеві путі...
Під сонцем тим же, що й раніше,
вже береги Дінця не ті.

І там, де почали життя ми,
де ми маленькими були,
вони заводів корпусами
замість осичин поросли.

Я шлю привіт зеленим водам,
де в сяйві юної зорі
свій дим із содовим заводом
сплели вже інші димарі.

Доносить даль, душі знайома,
мені дихання рідних трав,
де селянин в труді новому
сталевих коней осідлав.

Зелений гай, як море, дише...
Кудись біжать сталльні путі...
Під сонцем тим же, що й раніше,
вже береги Дінця не ті.

[1957]

*

Одгуркотів гігантів бій,
погас огонь заграв.
Я вірші в школі заводській
товаришам читав.

Далекий молодості спів,
озера, комиші
і рідні очі земляків —
як зорі, у душі.

Коли про це згадаю я,
у серці знову май...
Весна моя, весна моя,
цвіти не одцвітай!

[1957]

*

Хіба можна співати печальні пісні,
коли щастя в моїй стороні
з кожним днем усе ближче, немов небеса...
Тільки в праці життя і краса.

Тільки в праці невтомній крилатим стаєш.
Наближається щастя без меж...
Його сяйво уже заливає нам путь...
Щастя це Комунізмом зовуть.

Близько, близько уже нам сіяє воно,
заглядає у серце й вікно,
наче райдуга з неба над нами звиса...
Тільки в праці життя і краса.

[1957]

*

І клени на зорі, і в полі стиглий колос
і серцеві, й душі так тепло промовля,
як заводських гудків вечірній дальній голос...
Це все — мій рідний край, батьків моїх земля.

Любіть його, любіть! Його ми вірні діти.
Тільки йому — душі пориви молоді!..
Під зорями Кремля мені щасливо жити
і відчувать плече товариша в труді.

Хай світить рідний край, як сонце в неба чаші,
усім, хто відає йому свою любов.
За нього билися безсмертні предки наші,
за нього ми лили свою гарячу кров...

Земля, де ми росли, де вірно ми любили,—
вона свята для нас, і шум знамен її,
багрянний, рідний шум, їх льот орлинокрилий
до праці кличе нас, як кликав у бої.

І гомін тракторів, де сірими волами
орали землю ми, підноситься до хмар...
Це все — мій рідний край з безмежними полями,
земля моїх батьків! Йому — любові жар!..

[1957]

*

Вийду, повний дум,
я на шлях.
Листя жовтий шум
у садах.

В морі співів-дум
ссяйва кров...
Листя жовтий шум —
плач дібров...

Сум не лий, блакить,
на міста.
Осінь одшумить
золота.

Привітай мене
в дні ясні,
як земля засне
в білім сні.

Ти пошли полям
промені —
і пісні віддам
я весні.

[1957]

МИ ЖИЛИ В ХВОРОСТЯНЦІ

Ми жили в хворостянці... Заводу ворота
відчинились для мене в одинадцять літ.
Юнаком я зазнав, що шахтарська робота —
це найважча з відомих на світі робіт.

Темні штреки, забої і свист коногона,
одчайдушний і дикий, пронизливий свист...
Я дивився не раз у заплакані гони,
і не раз, і не два опадав жовтий лист.

Кращі дні недосяжні були, наче сонце...
Димні труби заводу, копри вдалині
та пісні у пивній, хворостянки віконце,
про загублену долю пісні...

Чорний крок поліцаїв і лагідні очі
вірних друзів моїх, повні зір, повні мрій,
повні дум, як змінить нашу долю робочу...
Ах, ті очі, й огонь в них жагучий такий!..

Я багато читав і став вірші складати
так, як дід мій і татко, в натхнення огні,
і в юнацькому серці відбилися крилато
незабутні Шевченка пісні.

Пушкін, Лермонтов... Їхні і образи, й думи
хвилювали до краю всю душу мою,
і контрасти життя, де були, як в аду, ми,
і усе, що робилось у ріднім краю,

і кривава війна, повна бур і страждання,
і народного гніву підземний ще грім,
і акації віти, і перше кохання —
відбивалось усе в юнім серці моїм,

виливалось у спів... Революції зорі
засіяли для нас у Лютневих громах.
Голос мій зазвучав у пісенному хорі,
що ми вийшли з народом на сонячний шлях.

А війна все гула й на кривавім багнеті
горе й сльози несла під гармат лютий крик...
Вперше вірша свого в лисичанській газеті
я побачив тоді ж, в той сімнадцятий рік.

Більшовицького слова правдивая сила
відкривала нам очі, сталила наш гнів,
й Жовтень, Жовтень над нами простер свої крила,
й на фортеці сваволі нас Ленін повів.

Нам цих днів не забути, повних сонця і слави,
в дні ці став я поетом — син донецьких ланів.
З того часу зі мною моя муза ласкава,
віздаю я Вітчизні своє серце і спів.

Я знайомий і з кайлом, і з пером, і багнетом,
з хворостянки я вийшов назустріч громам.
Тільки той, хто з народом, може бути поетом,
може бути поетом лиш той, хто з життям.

[1957]

*

Зростав я у злиднях, був часто голодний,
і плакала муза моя.
Та в бурі Жовтневі на подвиг народний
пішов я з такими, як я.

І глянуло сонце крізь хмари розбиті
на землю з небесних вершин...
І краще всіх музик звучав нам у дні ті
кайданів розірваних дзвін.

Ніколи не знаюю в світі красою
Вітчизна моя розцвіла.
Весною для нас, золотою весною
та осінь далека була.

Сіяй же нам, сонце, сіяй з небозводу!
У бурях наш прапор не ник.
І житиме вічно у серці народу
сімнадцятий зоряний рік.

У пам'яті наших він житиме, доки
сіяє Чумацький той Віз.
І гордий я з того, що в пісні крізь роки
я славу про нього проніс.

[1957]

*

У саду, в саду
я з тобою йду.
Як твій зір, сія
молодість моя!..

В даль широкую
йду я нивою
з карокою,
чорнобривою...

Ти — життя моє
в многострунності...
Що ж на світі є
краще юності!

[1957]

*

Ревла гроза, гроза кругом гриміла,
і відбивав багнет її огні..
Сплела нам руки невідома сила,
і тяжко їх було рознять мені.

Я йшов на бій за щастя неозоре.
Стояла ти з нахиленим чолом..
Гроза так владно кликала в простори
од айстр сумних під голубим вікном.

В огні й диму минали довгі роки,
як море в бурю, край мій клетотів..
І часто бачив я в боях жорстоких
твое лице на фоні прапорів..

І мир настав. Ми хмари ненависні
розвіяли, щоб на вершини йти.
Зі мною ти і у житті, і в пісні,
як у боях була зі мною ти.

Які ясні Вітчизни небокраї
і осінь ця у ароматі трав!..
Блажен стократ, хто душу чисту має,
хто з вірним серцем серце поєднав.

[1957]

БЕРІЗКА

Берізка тоненька, струнка і ясна
зеленого дуба любила,
і часто тулилась до нього вона
і листям од щастя тремтіла.

І дружбу вони не ховали свою,
як зорі — огні пурпурові.
Минали їх дні у зеленім гаю
в любові, в солодкій розмові...

Як небо, всміхався їм щастя розмай
і сонце ласкаво сіяло.
Та буря страшна налетіла на гай
і ніжну берізку зламала.

Для неї ніколи не прийде весна,
ніхто не поверне їй сили...
На травах печальних лежала вона,
і сльози на листі тремтіли.

Де біла берізка дивилась в блакить,
де тихо зітхала востаннє,
лиш дуб одинокий в зажурі стоїть
і слухає вітру ридання...

[1957]

*

Солов'ї одлетіли, і зів'яли квітки,
лиш пливуть посмутніло тумани од ріки.
Голі віти калини, та у полі дівчина,
та у полі дівчина — як зоря солов'їна.

Що їй осені туга, як вона має друга!
Садом юній здається туманів каламуть.
Карі милого очі, вірне серце дівоче...
Солов'ї будуть знову, знов квітки розцвітуть.

Зарясніє калина, як моя Україна...
Йде у полі дівчина, як зоря солов'їна,
як зоря солов'їна, як веселка вона.
Що їй осені туга, коли в серці весна!

[1957]

*

І знову юний, як колись, я,
так світло й радісно мені.
На тротуарах жовте листя,
а в серці — квіти весняні.

Так, знову молодість настала,
курличуть щастя журавлі,
хоч зморшки-борозни проклала
плугатар-старість на чолі.

І день за днем, як пісня, лине...
Ще стільки сили для труда!
Я молодий, бо Батьківщина,
як і народ мій, — молода!

[1957]

*

Там десь хмарки, і дим у спільнім русі,
і содовий завод сія...
Усім еством до тебе я тягнуся,
земля моя!

Я там ходив щасливий, як ніколи,
це там уперше спів мій пролунав.
Неначе знов стерня у п'яти коле
і коники стрибають поміж трав...

Я вже далеким зорям не молюся.
Давно, давно
мені всміхалась зморшками бабуся
і стиглі вишні стукали в вікно.

Мені всміхалась зморшками бабуся
там, де завод мій содовий сія...
Усім еством до тебе я тягнуся,
земля моя!

[1957]

*

Десь сяють зорі в безкінечній млі...
Хто зміряє простори ночі мрійні!
Я слухаю супутника Землі
із Всесвіту сигналами мелодійні...

Це наш супутник. Од радянських нив
понад міста, і гори, і долини
у безкінечність гордо він злетів,
покірний волі вільної людини.

Стає обличчя ворога як віск,
і зір його у безнадії тоне...
Це наш супутник ронить срібний блиск
і над Нью-Йорком, і над Вашингтоном.

У нім безсмертя лєнінських ідей,
що з ним знялись у вись, орлинокрилі...
І люди на землі в захопленні не в силі
од нього одвести своїх очей.

Десь сяють зорі в безкінечній млі...
Хто зміряє простори ночі мрійні!
Я слухаю супутника Землі
із Всесвіту сигнали мелодійні...

[1957]

*

Я люблю тебе,
ти весна для мене!
Небо голубе,
кучеряві клени.

Ти моя блакить,
солов'ї і квіти.
Як чудесно жити
і тебе любити!

Ти мій вічний спів
і у свята й будні!
Майво прапорів,
зорі п'ятикутні...

[1957]

*

Кричали «Слава!» гайдамаки,
і з вітром їх шлики сплелись...
Був сірий день, коли в атаку
ми їм назустріч підвелись.

Синіли холодно й жорстоко
штиків огні за рядом ряд...
Ми не зійшлись — за кілька кроків
вони хитнулися назад.

В снігу ми грузли, як в намулі,
і дерли вітру гать тугу.
За ворогами гострі кулі
безжально гнались на снігу.

Вони вже не кричали «Слава!»,
в диму зникаючи, як бред.
Огнем повита наша лава
невпинно йшла усе вперед.

В тьмі пробиваючи штиками
до щастя осіяний шлях,
ішов на захід разом з нами
рік вісімнадцятий в громах.

[1957]

*

Одеса. Ночі люта тьма
до вікон простягла долоні...
Рік дев'ятнадцятий. Зима.
І я у білому полоні.

Але за вікнами громи
гудуть у сполохах кривавих...
Б'є з моря Чорного, із тьми
Антанта по червоних лавах.

Хіба вогню для нас не жаль...
Але визволення крилате
не зможе зупинити сталь,
що з моря шлють чужі гармати.

І марно тьма з світанням билась —
роздерли ніч огнів ножі...
А ранком двері одчинились:
«Добридень вам, товариші!»

Дивилося обличчя брата
на мене з усміхом в очах...
І притулився, весь в сльозах,
я до матроського бушлата.

[1957]

В. Сосюра, Остап Вишня, А. Малишко.

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

*Солов'їні
далі*

ПОЕЗІЇ

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
Київ — 1957

Титульна сторінка збірки «Солов'їні далі».

*

Знов огнів моря
скрізь на оболоні...
Ніч взяла зоря
на штики червоші...

В сяйва прапорах
і міста, і села...
Вийшов день на шлях,
молодий, веселий...

Він розбив грудьми
ночі небокраї.
Переможця тьми
вся земля вітає.

Щастя молоде
з нами вічно буде.
В квітах день іде,
славлять сонце люди.

[1957]

*

Співали куль рої жагучі,
і над заводом танув дим...
Він біг городами до кручі,
і німці гналися за ним.

Ті, що народ взяли у пута
і день повергнули у тьму,
несли криваву помсту, люту
за смерть фельдфебеля йому.

За смерть того, хто мимрив п'яно
щось про пожари, про штики,
що згвалтувать хотів кохану
й загинув од його руки.

Співають кулі, і заводу
гудок ранковий вже загув.
Ось і Дінця знайомі води,
і з кручі в нього він стрибнув.

Кати з обличчями рудими
над ним схилилися... Біда...
Пливе, а кулі — мимо, мимо...
І тільки чокає вода...

Ось вплив він. Листки заспулі
поволі падали з гілок.
Він став на березі, а кулі
сікли край ніг його пісок...

На ворогів він подивився
глузливо так крізь куль огні,
зняв кепку, чомно уклонився
і зник у лісу гущині...

.

І знову день прийшов з туманів
і небо залпами гуло,
коли з загоном партизанів
вступав у рідне він село.

Тікали в безвість орди ночі...
Вітчизні сонце він приніс!
І усміхнулись рідні очі
в тумані радісному сліз.

[1957]

*

Мені ти приснилась давно,
ввійшла ти у думи мої.
Я море люблю, бо воно
нагадує очі твої.

Розкрив я до сонця вікно
й дивлюсь крізь проміння рої...
Я небо люблю, бо воно
пагадує очі твої.

І радісні квіти весни,
коли у садах солов'ї,
люблю я фіалки — вони
нагадують очі твої.

[1957]

*

Білі коні зими десь летять, як громи,
б'ють об землю копитами дзвінко.
В'ється довгий їх шлях, і за ними в полях
мерехтять рій за роєм сніжинки...

Білі коні зими... Де пролинуть вони,
там земля у снігах голубіє
і крізь білу загать у піснях зазвучать
про весну мої сонячні мрії.

Усміхнеться вона, дорога і ясна,
крізь холодного вітру загрози,
крізь снігів білу муть — і сади розцвітуть
на вікні під рукою морозу.

[1957]

*

Було це, здається, учора.
Такої не знав я краси...
Ми довго стояли над морем
і слухали хвиль голоси.

А вечір розлив в неозорі
зорі золоті вино,
і шум кипарисів і моря
звучали в душі як одно.

Над гулом безодні і суші
дві чайки летіли кудись,
і, наче закоханих душі,
крилами вони обнялись.

[1957]

*

Співали пташки голосисто
у сійві з небесних вершин,
і ягоди, наче намисто,
багряно звисали на тин.

За мною вже даль кучерява,
хитається вітами сад,
і тінь простяглася на трави
од босих моїх ноженят.

Далеко за дальніми днями
той день, і ті вишні, і я...
Стрічає мене біля брами
старенька бабуся моя.

Стрічає онучка з дороги.
Крізь років туманні рої
читаю любов і тривогу
я в зморшках глибоких її.

Крізь роки туманні дивлюся
в дитинства мого круговій...
І падаюсь сльози бабусі
на мене, як дощик дрібний...

[1957]

*

Наче в серці блакить,
і весна, й солов'ї...
Як мені не любить
сині очі твої!

Їх не в'яне краса,
їхній зір окриля.
В них — мої небеса
і Вітчизни поля...

В них незнана можуть,
наче в бурі гаї...
Вічно в серці живуть
сині очі твої.

[1957]

*

Рожева усмішка Аврори,
поля й гаїв блакитний дим...
Я знов згадав крейдяні гори
над золотим Дінцем моїм...

Це там гудки пісні заводять,
що я до них з дитинства звик,
де дим над содовим заводом
у небі, рідному навік.

Там залпів блискали кинджали,
коли в грозі гримів Донбас.
Це там на фронт нас проводжали
і зустрічали з битви нас.

О журавлів осінні крики,
коли прощався я з селом,
і срібло тихої осики
над золотим Дінця піском!

Хоч і навік пішов я з дому
того, що нашим і не був,
та тут, у місті гомінкому,
я Третю Роту не забув.

Рожева усмішка Аврори
і сонце за її лицем...
Я знов згадав крейдяні гори
над золотим моїм Дінцем.

[1957]

*

Сонний сад і тіні,
тіні, що од вій...
День який осінній,
тихий, голубий!

Дальні небокраї,
і хмарки, й гаї...
Ніжно я стискаю
пальчики твої.

І проміння, й тіні...
Хто ми? Де? Чиї?
Сині, сині, сині,
дорогі мої!

Зникли чорні ночі,
сповнені жалю...
Очі, мої очі,
як я вас люблю!

[1957]

МАТИ

Я бачив матір Сеспеля. Вона
Чувашію собою нагадала...
Вона безсмертю сина віддала,
і на її чоло його проміння впало.

Що бачила вона? Куди цей зір сягав,
що у колисці ще лелівав ніжно сина?..
І в зморшках на її обличчі я читав
історію її прекрасної країни...

Її страждань тяжких і щастя перемог
народу, що ішов крізь гроз криваві зливи
і зводить вище хмар свій сонячний чертог,
щоб назавжди була Чувапія щаслива...

Я бачив матір Сеспеля. Вона
мені багато так собою нагадала...
Вона безсмертю сина віддала,
і на її чоло його проміння впало.

[1957]

*

Шумить мій содовий завод,
дзвенять заліза крики...
А де зелений прудковод,
задумались осики.

Де тіні од зелених крон
лягали перед нами,
солодкий рвали ми пасльон
маленькими руками.

Дивлюсь на них крізь тумани
з усмішкою ясною...
Коли ми вирости, вони
тримали міцно зброю.

Здобули волю руки ті,
що кулі кату слали,
що в дні дитинства золоті
пасльон солодкий рвали.

Шумить мій содовий завод,
дзвенять заліза крики...
А де зелений прудковод,
задумались осики.

[1957]

*

За те, що пройшли ми крізь бурі,
за край свій коханий в бою,
як радісне сонце в лазурі,
ми партію любим свою.

Хай сяйво у очі нам бризка
з будов, що у ріднім краю!
За те, що майбутнє так близько,
ми партію любим своєю.

[1957]

*

Пам'ятаю весну
і на ганочку
чорнобриву, ясну
заводяночку.

Кароокій її
кликав парубок.
Не судилось мені
з нею в парі бути.

Пісне, повна жалю,
линь на згадочку,
що тепер я люблю
ленінградочку.

День весною сія.
Граї, тальяночка,
що зі мною моя
росіяночка.

[1957]

*

Я йду та йду в розірваній шинелі,
блищать зорі над травами штики.
В блакитний сон поринули оселі,
крилатяться далекі вітряки...

Я не один в шинелі, нас багато,
ми світової вісники весни.
Веде вперед нас молодість завзята,
нас не злічить — ми Леніна сини.

Ми йдем на бій з бандитами Ейхгорна,
що наш народ прийшли терзати сюди.
Стиска рука гвинтівки ремінь чорний,
а у очах майбутнього сади...

А у очах чудесних міст громади,
що підведуть до дальніх зір шпилі,
коли боїв замовкнуть канонади
і вічний мир настане на землі.

Далекі дні, і грізні, і веселі,
в піснях про вас забудь не можу я.
Десь над Дінцем в розірваній шинелі
з гвинтівкою йде молодість моя...

[1957]

*

Вітер колише билину,
сонце в росинці сія,
верби в воді по коліна...
Це Батьківщина моя!

Даль димарями рясніє,
поле копрами буя...
Краща за всіх на землі є
лиш Батьківщина моя!

Квіти в росі на світанні,
місячний спів солов'я,
море і трав колихання...
Ти це, кохана моя!

Зір, як зоря, пламеніє,
синьо у серці сія...
Краща за всіх на землі є
тільки кохана моя!

[1957]

*

Прийшли ми крізь вітер і згубу
до сонця, що бачили в млі...
Ніхто так Вітчизну не любить,
як син трудової землі!

Як той, хто у почі грозіві
не спав на буремній путі,
хто труд свій поклав в ці будови
і зводив міста золоті.

Як той, хто в безсонних тривогах
розвіяв запону імлі,
хто кров свою лив на дорогах,
що з ночі до сонця вели.

[1957]

*

Віяв вітер над нами
із зелених дібров,
весняними стежками
я до тебе прийшов.

Скільки бачили неба
і пройшли ми доріг,
та кохання до тебе
я у серці зберіг.

Хай і осінь за нами,—
ти така ж, як була,
весняними стежками
ти до мене прийшла.

[1957]

*

Цвіте конвалія в гаю,
фіалка — біля гаю,
Я в пісні молодість свою,
як дні весни, стрічаю.

Йде літо в рідному краю,
пливе у даль безкраю.
Я в пісні молодість свою,
як дні весни, стрічаю.

Вже не співати солов'ю,
жовтавий лист кружляє...
Я в пісні молодість свою,
як дні весни, стрічаю.

Зима. У полі і в гаю
сніги, сніги без краю...
Я в пісні молодість свою,
як дні весни, стрічаю.

[1957]

*

Я знов ті гори і долини
згадав, ті верби і ту гать,
де у ярах кущі шипшини
огнями осені горять.

І димарі, і стріх солому,
моєї юності любов,
коли я з Званівки додому
степами рідними ішов.

Я йшов до татка і до пеньки,
туди, де вітер з-за озер...
Ах, ті тини, тини кривенькі,
і крейдяний в горі кар'єр!..

І ще згадав ходу колон ту,
що в цій життя моє було,
і піч, і зиму ту, як з фронту
я повертався на село.

Погас зорі червоним бантом
давно вже вечір край ріки.
Я йшов, а десь гуляли банди
і кров'ю крапали клинки...

Я снів про рідних стріх солому,
до рідних думами летів...
З ланів борні я йшов додому,
і під ногами сніг рипів.

Дороги юності й любові
під небом заводських заграв...
Я знов у пісні малиновій
свою Донеччину згадав.

[1957]

*

Кричав гудок, тривогою налитий,
з гвинтівками ми бігли до путі.
Цвіли шрапнелі в небі грізні квіти...
Я бачив їх уперше у житті.

Співали кулі сумно так і тонко,
і захлинався в кашлі кулемет...
Неначе в чеба синю ополонку,
в прибої хмар ми рвалися вперед.

Світило сонце нам на путь криваву,
як прапор наш багрянній з висоти;
і де пройшли залізні наші лави —
в сталєних шоломах падали кати.

Ми йшли на них відважно, гордо, сміло,
як день на тьму, крізь дим і залли злі...
Вони землі чужої захотіли —
і умирали на чужій землі.

Все ширшали повстання грізні кроки,
й тікала тьма на захід огняний...
Та осінь вісімнадцятого року
живе ще й досі в пам'яті моїй.

Той клич гудків, і радість, і тривога,
биття в зорю закоханих сердець...
І, повний сонця й щастя перемоги,
я над Дніпром пригадую Донець.

[1957]

*

Огонь клинків, гармат грозіві гули,
над ворогом скривавлений багнет...
Не раз, не два дивлюсь я у минуле,
щоб глянути ясніше уперед.

Не раз, не два мене чуття могутне
вело складать про дні минулі спів,
щоб був яснішим рух наш у майбутнє,
що вироста з минулих наших днів.

Немарно йшли ми з тьми на бій за щастя,
що сяяло нам сонцем з вишини.
Тому й люблю я наші дні сучасні,
що вирости з минулого вони.

Хіба забудь мені далекі рудні,
де осипались зорі на сади!..
Минулеє, сучасне і майбутнє
в моїй душі єдині назавжди.

[1957]

*

Зникло темне і вороже
в грізнім клетоті заграє.
Оцінити щастя може
тільки той, хто горе знає.

Ти для мене — щастя рожа,
весняний душі розмай.
Тільки той любити може,
хто кохає рідний край.

Гей, дзвени про щастя, ліра,
линьте, думи молоді!
І любов, як дружба щира,
пізнається у біді.

Добре знаю я тепер це.
Небо з піснею злилось...
Тільки те не зрадить серце,
що любити поклялось.

[1957]

*

Сніг ляга на птичі крила,
на сади, доми...
Даль покрівлі побілила
крейдою зими.

Сніг летить, летить, не тане,
устилає брук.
Скоро ворон білим стане,
чорний ворон-крук.

Я згадав, як сурми бою
били в ніч тупу.
Ми прощалися з тобою
в білому степу.

Я казав, що чорне лихо
нас мине в бою.
Сніг лягав так тихо-тихо
на шинель мою.

Ти була мені як мати,
наче рідний край.
Десь ударили гармати...
Я сказав: «Прощай!..»

І пішов на рев металу,
в даль, де захід блід...
Довго-довго ти стояла
і дивилась вслід...

Одлунали сурми бою
в мареві доріг.
В місті білому з тобою
ми йдемо крізь сніг.

В грудях б'ється, щастю раде,
серце гаряче,
і так тепло відчувати
милої плече.

Знать, що більш не бути ночі
й хмарі грозівій,
що не в'януть сніг очі
у душі моїї.

[1957]

*

Нехай пісні гудок мені заводить
і в серце лине гомін заводський!..
Я молодий любов'ю до народу,
я юністю Вітчизни молодий.

В своїм краю я наче у саду,
день золотить масну ріллю од плуга...
І скрізь я свій, куди я не піду,
і скрізь знайду я щирий усміх друга.

Колони йдуть, шумить знамен прибії,
і наша пісня над віками лине...
А десь у тьмі конає світ старий,
де наче вовк людина для людини.

Мені, як частці рідної природи,
так гарно жити на землі своїй!
Я молодий любов'ю до народу,
я юністю Вітчизни молодий.

[1957]

*

Ми од копалень і од руд,
з степів, де колос кучерявий.
І над бетонами споруд
для нас сіяє сонце слави.

Для нас простори голубі
і ніжна пісня солов'їна.
Співаю гімни я тобі,
моя Радянська Батьківщина.

Пробила ти до щастя шлях.
Землі чужої нам не треба!
На реактивних літаках
твої сини знялись у небо.

Вони простерли крил можуть
у неосяжній високості,
твій труд і спокій стережуть,
щоб не прийшли незвані гості.

Вони летять... Чужа журбі
сім'я звитяжців соколина.
Співаю гімни я тобі,
моя Радянська Батьківщина!

[1957]

ОРИСИ

Тупотять маленькі ноженята,
і од щастя — наче промінь я.
Кожний ранок у мою кімнату
прибіга онученька моя.

Я люблю очей її сіяння,
що подібне до вогню зірок,
І звучить дитяче лепетання,
наче срібний весняний струмок.

Скільки світла й радості поету!
А ясне продовження моє
підіймає ручками штиблети
і мені у ліжко подає.

Кожний ранок для душі як свято,
коли день зриває тьми печать
і маленькі рідні ноженята
у кімнаті дрібно тупотять.

[1957]

*

Пухкий і веселий вилискував сніг,
як промінь світання на стрісі.
Метелики білі лягали до ніг
Орисі.

Я поглядом, повним любові й тепла,
на крихітку рідну дивився,
і в шубці біленькій із хутра була
як білий метелик Орися.

[1957]

*

Одуванчик зірвала Орися,
і подула, й розвіяла в пух...
І з онученькою я дивився,
як пушинки лягали на луг...

Як у травах, де коники й квіти,
од хмаринки заплуталась тінь...
А навколо сміялося літо,
і тремтіла на сонці Ірпінь...

1958

*

Для мене ти — ранкове небо,
відбите в дзеркалі ріки,
моя онученько! Для тебе
збираю я слова-зірки.

Вони злітають з небозводу,
щоб передать в огні пісень
любов того, чий день заходить,
до тої, чий ще сходить день.

1958

*

Над тихим парком сонце вже не те,
його вогні не ті вже, що весною.
Зриває вітер листя золоте
з дерев сумних холодною рукою.

І я, щоб швидше йти було мені,
собі Орися посадив на плечі.
Ах, осінь!.. Ти така, як вечір мій,
мого життя багрянобарвний вечір.

Мені листків нагадують рої,
що й я колись, як промінь той, погасну...
Хай осінь в очі загляда мої,—
я на собі несу весну прекрасну.

1958

*

Пролинуть літа, як буруни,
як ріки, як спів солов'я,
і в зоряне царство Комуни
увійде Орися моя.

Зігхатиме вітер, озерам
махне він блакитним крилом...
Чи доктором, чи інженером
ти будеш іти над Дніпром.

Ти глянеш на зоряне небо —
й крізь споминів світлий вогонь
в задуманій пісні про тебе
ти діда згадаєш свого.

1958

*

Вже обтрусили айстри роси,
коли торкнув їх вітру змах.
Багряне листя в жовті коси
вплітає осінь у садах.

Орисі весело. Цвістиме
її дороги далина...
І сонця повними очима
на мене дивиться вона.

Уже струсили айстри роси,
десь грає вітер на дуду...
Ми йдем з Орисею, і осінь
гуляє з нами у саду.

1958

*

Орися знов пішла в садок,
що шепче в сійва океанах...
Я їй в піснях парву квіток
таких же, як вона, духмяних.

Квітки, що схожі до зірок,
що сяють ніччю над землею...
І з квітів тих сплету вінок
я для онученьки моєї.

Щоб у життя їй не вузенька
була дорога на віку.
І хай по ній моя маленька
іде в пісенному вінку!

1958

*

Вітром пахучим весна
серце хвилює моє...
Щастя близька далина
в зорях Комуни встає...

Світлий народе, в блакить
ти прокладаєш путі...
Як же мені не любить
руки твої золоті!

Морем лазурним цвіте
степ колективний без меж...
Як не співати про те,
чим ти, безсмертний, живеш!

Ти не здаєшся вже сном,
щастя близька далина!
Білим махнула крилом
за димарями весна...

1959

ТИТАН

Працює він, не знаючи втоми,
аж поки даль гудками розітне.
Його руки продовження сталіне,
здіймає кран у вись деталі дому.

І дім росте, росте, і не помалу...
Це крановий, коханець перемог,
в єдианні серця, серця і металу,
виконує роботу багатьох.

Так, він — титан! Його плече могуте,
як знак, що близько радості пора,
над гулом вулиць небо підпира
і, як пір'їнки, відкидає тучі.

Так, він — титан. Йому ім'я — весна.
Працює він, не знаючи втоми.
Коли ж гудками небо відлуна,
такій, як всі, він поступа додому.

Він комуніст, смуглявий син труда,
таких, як він, в краю моїм багато.
Його стріча дружина молода,
і сонце з ним заходить у кімнату.

1959

*

Давно вже лід розтанув на Дніпрі,
і хвиля в даль, до моря, тепло лине.
Милується мій зір у сяйва й тіней грі
найкращою рікою України.

Як горді лебеді, біліють пароплави
на синій течії, що краю їй нема...
Чолом тобі, ріка і доблесті, і слави
народу, що тебе шанує не дарма!

Що світові давав у всі віки героїв
і в боротьбі за день тьму ночі переміг,
народу, що тебе для радості відстояв,
для щастя і добра од ворогів своїх.

Щоб стала ближчою мета віків багряна,
що Ленін показав нам крізь запону мли,
ти засвітив огні Каховки й Дніпрельстана,
коли до тебе ми з машинами прийшли.

Ти посилаєш струм колгоспам і заводам,
для слави і труда горять твої сонця.
Як гордо ти несеш свої могутні води!
Тобі пісні приніс я з берегів Дінця.

Давно розтанув лід, і ти розправив плечі,
вже не страшна тобі старого світу ржа.
Нехай пісні мої, як солов'ї, щебечуть
про щастя вічний день, що труд твоїй наближа!

1959

*

У розкрите вікно сад вечірній шумить,
одгули трактори за рікою,
і зозулі кування не лине в блакить
там, де пахне повітря сосною.

Од акордів ясных наче даль розцвіта
і всміхається небо безкрає...
І здається, що грає зоря золота,
на гармонії вечора грає...

О весна, я не знаю такої пори,
щоб так серце мені хвилювала!..
За рікою Ірпінь одгули трактори,
там, де хмар багряніють овали.

І так свіжо і синьо у небі й дупі,
тільки никнуть квітки посмутнілі.
Там, де землю зорали сталльні лемеші,
вже тумани пливуть, наче хвилі.

І здається: спинилась закохана мить,
небо зорями в душу загляне...
У розкриті вікно сад вечірній шумить,
сходить місяць, як серце багряне...

1959

МАШИНІСТ

Пролітають села, і сади,
і міста, і шахти, і заводи...
Він маршрутні водить поїзди
під промінням сонця з небозводу,

в сяйві зір і радісним свистком
протинає далі гуркітливі,
а кругом поля, поля кругом
крутяться, барвисті й мерехтливі...

У вікні чорніє силует
і в туман, у вітер, і у грози...
Він на рейки дивиться вперед,
що біжать назустріч тепловозу.

А коліс усе гуркоче грім
і дротів пливуть мінливі струни,
поки блисне напис перед ним
на фронтоні станції: «Комуна»...

1959

*

Од сонця блиск, як од алмаза,
і дня гримить залізний крок.
На домні — постать верхолаза,
немов пір'їнка між хмарок.

Йому в обличчя вітер свище,
металом грає, як баян...
І підіймається все вище
недобудований титан.

Він наче райдуга на сонці,
і кожний райдузі цій рад.
Його клялися комсомольці
скінчити до Травневих свят.

Ні, невичерпна юна сила
в цей неповторний, юний час.
Спокійно, наче в нього крила,
працює в небі верхолаз.

Над ним лунає дня сирена,
і обніма його блакить,
і синій промінь автогена
на заборолі блискотить.

Свого він не покине фронту
во ім'я миру і весни.
Комуністичні горизонти
йому видніше з вишини.

1959

*

Багряний стяг здіймає синій вечір,
немов крила орлиного розмах.
А в коваля широкі, дужі плечі
і молот як пір'їнка у руках.

Він об ковадло дзвонить стоголосо,
все вище й вище молота розмах...
А за вікном на квіти впали роси,
і соловей затьохкав у кущах.

Все тихше й тихше деннії турботи,
пил од зорі сліпуче так сія...

Та поки не скінчить коваль роботи,
не вийде він на поклик солов'я.

І не пригорне дівчину кохану,
що жде його, зітхаючи, в саду.

І тільки серце тьохкає і в'яне,
як пригада любов він молоду.

Уже змахнув багряним стягом вечір,
і даль мов крил, орлиних крил розмах...

А в коваля широкі, дужі плечі
і як пір'інка молот у руках.

1959

*

Сонце, квіти, далі
і весна, весна...
Більше не в печалі
рідна сторона.

Батьківщино-Мати,
ти така, як день!
Як же не співати
радісних пісень!

В щасті тобі жити,
край заліза й руд!
Як же не любити
всемогутній труд!

Наших сил титанних,
як весну саму,
що з ланів коханих
злу прогнали тьму...

Це у нас людина
для людини — брат.
Квітне Україна,
як весняний сад.

1959

*

Хай сивий я, о сиве небо!
Та серця струн,— я тому рад,—
мені настроювать не треба
на молодий, бадьорий лад.

Я мов не жив. Мені здається,
не йшов крізь років зорецьвіть,—
все так же юно серце б'ється
і пісня юно так дзвенить...

Так дуб у полі височіє,
над ним і в нім — осінні сні...
А лист все так же зеленіє
і п'є проміння з вишини...

Сивіє волос мій, сивіє...
Немає юні вороття.
Та пісні листя не жовтіє
під вітром осені життя...

1959

*

Відбилися верби у тихій воді...
А може, це пісні здалося?
Зоря розплела свої коси руді,
в полях розметала волосся...

Почати не можу я пісні ніяк,
хоч крила здіймаю для льота.
Заплутався в тому волоссі літак,
а небо — як очі пілота...

Робота мотора — як серця биття,
що злих перебоїв не знає...
О юність крилата на варті життя,
тобі я цю пісню складаю!

Вітають піснями тебе трударі,
а ти голубим океаном
летиш у безсмертя в промінні зорі
під стягом Вітчизни багряним...

1959

У ЗАБОЇ

І знов забій. Неначе сон це...
Знов напливають мрій моря...
А пад чолом маленьке сонце
у молодого шахтаря.

Він зна в труді свою дорогу
і в мільйонному строю
усе вперед коня сталюого
веде, з пластами у бою.

Його дорога порохниста
гуде й зітхає од атак...
І юне серце машиніста
з комбайна серцем б'ється в такт.

Тут, під землею, дні квітчасті
відвага творить молода...
Йому уже знайоме щастя
комуністичного труда,

Він не зазнає долі злої.
Прогнавши тьму, важку, як ртуть,
маленьке сонце у забої
йому в майбутнє світить путь.

1959

*

Як не любити рідну мову
і як її не берегти,
коли із нею в даль грозову
ми йшли на бій — і я, і ти.

Коли за кожне рідне слово
в нас слали кулі вороги...
Ми збили з нього злі закови,
щоб ширить щастя береги.

Щоб з ним іти в нові походи
до осяйних життя висот...
Бо мова — це душа народу,
народ без мови — не народ.

Вона для нас як сонця блиски,
що крають ночі каламуть...
Її ми чули ще з колиски, —
то як же мову цю забудь!

Вона як світла хор в ефірі,
як білий сад, весняний сад...
Ні, ні! Не вірю, я не вірю,
щоб ти забув її, мій брат!

І в миру дні, й години бою
її нам треба берегти.
Де б ти не був, вона з тобою
іде звияжно у світи!

1959

*

Депь у хмарках кудись за обрій лпне,
і димарі відбились у воді...
Я так люблю природу України,
що змінює народ мій у труді!

Мов древнього Єгипту піраміди,
донецькі терикони вдалині...
Так оживляє труд наш красвиди,
і ми йому складаємо пісні.

Для нас він — пісня. Зорі над копрами
і зорі в серці... А в полях без меж
пеноче ніжний вітер з колосками...
Ти в цій красі співаши і живеш...

Огні земні ми світлим знов і знову
над ріками... Ідуть за день бої...
І кроками гігантськими будови
ідуть в тайгу і змінюють її.

Гудуть мости, де пароплавів спів,
а вдалині діброви — наче мрії...
І слід од реактивних літаків
у синім небі смугами біліє...

Який гігант підвівся до висот
і твердо став од краю і до краю?
Це Комунізму небо мій народ
могучими плечима підпирає...

Так, мій народ. Мов квіти у росі,
йому пісні, як світлий дар наснаги...
Бо мій народ — це є народи всі,
що стали і стають під наші стяги.

1959

В. Сосюра та П. Вершигора.

x x
x

Наче в серці блакить
і весна і солов'ї...
Як мені не любить
свої очі твої!

Як не в'яне краса,
іхній зір окривив.
В них мої небеса
і Вітчизни поля...

В них незнана могуть,
~~наше буревісне~~
наче в бурі гай...
Вірно в серці живуть
свої очі твої.

1957.

Автограф вірша «Наче в серці блакить...».

*

Вітер коси розплітає
у зорі,
вечір в небі розкидає
янтари...

В серці пісню солов'їну
думи тчуть...
На траві, зоря, хустини
не забудь!

Неба синього покоси
в сяйва грі —
золоті поклали коси
косарі

і пішли... За ними вітер
навздогін.
У зорі прощальні витер
сльози він.

І пішли за небокраї
вітер, косарі...
В травах тихо догорає
хусточка зорі...

1959

*

Думи мої, думи,
ви зі мною й в сні!..
В машиновім шумі
пролітають дні...

Як в тяжку годину
крізь навали жах
ви на Україну
линули в сльозах...

Ті громи металу
сняться все мені...
Як ви засіяли
в перемоги дні!..

У веснянім шумі
йшов додому я...
Думи мої, думи,
радість ви моя!

Згинули тривоги
й спалахи заграв...
Я перед порогом
на коліна впав.

Щастя грали труби,
серцем чув я їх...
Цілували губи
рідній той поріг...

В машиновім шумі
молот праці б'є...
Думи мої, думи,
сонце ви моє!

1959

*

У гудках далина розцвіла,
днів щасливих наповнена летом...
Як давно, як давно я з села
йшов до міста, щоб стати поетом.

Од пісень золотої снаги
усміхалися далі барвмісті...
Про пахучі Дінця береги
довго-довго ще снів я у місті...

І з братами за сонце в борні
довго сходив на років я кручі...
Чому ж сняться ще й досі мені
береги ті, зелені, пахучі?..

Я душі повертаюсь лицем
до копалень, де світ їх широкий,
де осики шумлять над Дінцем
про шахтарської юності роки...

Їхній шум, повний туги й жалю,
чую я... Гасне дня позолота...
Київ, Київ, тебе я люблю,
а ще дужче люблю Третю Роту!

1959

*

Я знов біля моря стою.
Не бачив його вже я роки...
І чайка летить одинока
в його голубому краю.

Кого вона в хвилях шукає
і кличе над ними кого?
А небо осіннє, безкрає
шле сонця холодний вогонь.

У бризках його непривітних
все дивиться чайка навкруг...
Це що там? З просторів блакитних
крилатий летить її друг.

5*

Летить він над морем бурхливим,
де грізні вали простяглись,
все ближче... І з криком щасливим
дві чайки знялися у вись...

Над хвиль золотавим розгоном
неначе лечу я в блакить...
В лице мені вітром солоним
осіннєе море шумить...

1959

*

Листя, не жовтій,
даль, не будь смутна,
бо в душі моїй —
сонце і весна...

Пісня не одна
хай летить до зір!
Інша далина
мій чарує зір...

Мчить у неї шлях,
що розвіяв тьму...
Вся вона в гудках,
в заводським диму...

І Вітчизна в ній
за станком стоїть...
Як вогонь надій,
грає сурми мідь...

Не громи гудуть
на небес току,—
то колони йдуть
в далину близьку...

Їм належить світ
з днями юними.
Я їм шлю привіт
серця струнами...

Повний золота,
зір воложиться...
В дзвоні молота
щастя множиться...

Йдем не босми,
а багатими,
Серце осені
вік не знатиме!

1959

*

Майбутнє, мрією своєю
я бачу днів твоїх розбіг!..
Роями люди над землею,
і за спиною крила в них...

Над ними день в проміння зливі,
легких хмарок рожевий дим...
Вони летять, такі щасливі,
мов птиці за вікном моїм.

А там, де зорі, зорі, зорі,
їх друзі з сонцем у очах
десь у космічному просторі
в галактику проклали шлях..

Яка мелодія то тоне,
то лине крізь безодні злі?..
То їм привіт з світів незнаних
приймають станції Землі.

Майбутнє! З сонцем і садами
так часто снився ти мені.
Над мармуровими містами
крилаті люди в вишині...

І там, де зорі, зорі, зорі,
де невторовані путі,
десь у космічному просторі
нащадків очі золоті...

1959

*

Скоро вечір зніме дня утому,
засмутилась над Дніпром блакить...
Я іду у парку золотому,
і прощально листя шелестить,

що для них не вернеться вже літо,
а як вернеться, то не для них...
І пишатись іншим листям віти
будуть після днів весни п'янкких.

І кажу листочкам я журливим:
— Годі, годі вже сумних розмов!
Ви немарно деревам шумливим
віддали свою зелену кров.

Прийде час, промчить зима шалена,
і, любов'ю вашою жива,
ваша кров дасть листячко зелене,
що одягне знову дерева.

До хмарок далеких, легкокрилих
будуть слать привіт вони в блакить.
Ваша кров шумітиме в їх жилах —
значить, знову будете ви жить.

В тихім парку синьо і сумирно,
ніби чуть хвилин прозорий літ.
І листочки падають покірно,
одриваючись од рідних віт.

Тишина, і спокій, і утома...
З думою про щастя світлі дні
я іду у парку золотому,
що зеленим стане навесні.

Знаю я: моє не згасне ім'я
на прийдешній сонячній путі —
кров свою віддав пісням моїм я,
що мене продовжать у житті.

1959

*

Гримить завод, гуде, вирує,
немов летіти хоче він...
І в дзвоні молота я чую
майбутнього чудесний дзвін.

Його лице я бачу в димі,
що лине з труб і там, і тут...
Це Комунізму риси зримі
вже вимальовує наш труд.

Я бачу далі ті орлині,
ті дні, немов весни сади,
коли шахтар віддасть машині
свій труд підземний назавжди

і на землі, і під землею,
під вічний сталі дзвін і спів,
машини силою своєю
замінять силу трударів.

Гримить завод, гуде, вирує,
немов до неба лине він...
І в дзвоні молота я чую
майбутнього чудесний дзвін.

1959

ТКАЛЯ

Працює ткаля молода,
милується станків красою.
І тягнуться тканин сувої
як дар безсмертного труда.

Який поет про це розкаже,
хто оспіва її, таку?
Вона ж то нитку перев'яже,
то щось поправить на станку.

Шумлять крізь вікна днів прибої,
од поїздів гудуть мости...
І все пливуть тканин сувої,
щоб потім в барвах розцвісти.

І навіть сонце квіти-плями
немов позичить хоче їм,
де ткаля ходить між станками,
уважно стежачи за всім.

В її ході — весни прикмети,
усе дається молодій.
І разом з піснею поета
станки співають пісню їй.

1959

ВАРТОВИЙ

Як зловісно блищали штики!
Кров не раз їх багрила в бою...
Наступали Ейхгорна полки
на Донеччину рідну мою.

Щоб її полонить, розтоптать,
погасить наші світлі огні,
смерті чорну покласти печать
на свободу в моїй стороні.

Десь гриміли громи в висоту
у хитанні широких заграв...
В юних років веснянім цвіту
на залізнім мосту він стояв.

Мов застигнув його силует.
За Рубіжним гриміли громи...
Промінь місячний гладив багнет,
мов кохана рукою із тьми...

Він під зорями ночі закрив
не один своїм серцем Донбас —
йшли на бій тисячі юнаків,
щоб ніколи наш день не погас.

З ними йшов він вперед і вперед,
одгриміли криваві жнива...
А тепер він український поет
і сивіє його голова.

Осінь дивиться в душу мою...
Та все так же, у юні цвіту,
я з піснями на варті стою,
як стояв я колись на мосту.

1959

НЕЗАБУТНІЙ

Твій образ знов стоїть переді мною,
вчителю!.. І тихий кашель твій
я чую знов за довгих літ стіною
у далині донецькій заводській...

Ось ти ідеш... Над церквою новою
літають галки. Осінь. День смутний...
І хлюпає болото під тобою...
Перед очима знову образ твій...

Маленький, я тебе випереджаю,
щоб швидше в клас потрапить гомінкий...
Усе, що задано, я вивчив, знаю.
Біжу, а за плечима кашель твій...

А в класі повно пороху і крику...
Дзвінок... Заходить вчитель. Ми встаєм.
Як передать любов мою велику
до нього, що зростала з кожним днем

в маленькім серці!.. Задушевним словом
він нас учив любити рідний край.
Ми з ним ходили, рідним, чорнобровим,
не раз, не два у поле і у гай.

Текли кудись Дінця величні води,
ми слухали, уважні і малі,
про неповторне життя природи
і про любов до рідної землі...

Василь Мефодьєвич! Ти вчив любить прекрасне
і готував до чесного труда
нас, селяків. У серці не погасне
твоїх очей усмішка молода,

покіль воно у грудях буде битись...
Знов образ твій переді мною, ти
перед бідою кликав не коритись,
для батьківщини радості рости.

Одснилась школа... Юними ми стали.
В осінній день, задуманий такий,
твої слова в душі моїй звучали,
коли пішов за щастя я на бій...

Ти йшов зі мною в огненні походи,
в знемоги час підтримував мене,
як рідні плечі воїнів свободи...
Я не забув лице твоє ясне

і запорозькі довгі чорні вуса,
що так нагадували батька... Ти
в душі моїй навіки, я клянуся,
хоч поміж нами — днів мости й мости...

Хоч ми йдемо все вище і все вище,
все далі ми од горя і нужди...

А ти лежиш давно на кладовищі,
де татко мій, де брат, баби й діди...

Я з рук твоїх давно пішов у люди,
в життя бурхливі, грозяні моря,
учитель мій!.. Тебе я не забуду,
моєї юні радісна зоря!

1959

*

Знов прийшов рум'яний тихий
вечір,

дівчина схилилася на пліт...

Кіс вага мов давить ніжні плечі
у шістнадцять літ.

Журавлі кричать за далиною,
свіжо так і мрійно так кругом...
Тільки сниться їй зима... Весною
пахнуть сонні верби над ставком.

І землі так хочеться спокою...
Ще гілля вишень не ронить цвіт.
Сходить жовтий місяць над травною,
дівчина схилилася на пліт...

1959

ПАМ'ЯТІ ДРУГА

Я тепло знав його. Веселий і білявий,
він був між нас як спів, як промінь весняний.
Пішов він, як і всі, за день на смертний бій
і молодим лицем упав в криваві трави...

Йому б співать та жить. А він прожив так мало,
і так багато він у битвах пережив...
Погаснув синій зір, і обірвався спів...
Його замучили в гестапівських підвалах.

За нього нам співать, його скінчити пісню,
що з серця линула, любові повна вщерть.
Що думав він в ту мить останню і зловісну,
коли його вели по вулицях на смерть?

Він вірив, що катів змете удар залізний,
що розцвіте весна життя і волі цвіт,
і, умираючи за партію й Вітчизну,
народу вірний син, йому він слав привіт.

Ми з рідних рук твоїх взяли співучу зброю
і пронесли її як молодості знак
до щастя берегів, білявий мій герою,
поет, і партизан, і друг Микола Шпак!

Я крок примарний твій у світлім чую русі,
прозорий голос твій до мене лине з тьми.
Ти будеш жить між нас, я піснею клянуса,
що ти не доспівав — те доспіваєм ми!

1959

*

Ой весна моя,
пісня солов'я,
повні щастя дні і ночі!..
У фіалок сині очі
закохався я.
Ой весна моя!

Скрізь твоя печать...
Серця струнам грать,
грати так, як ще ніколи,
про весну веселочолу,
неба вічну гать...
Серця струнам грать!..

Ой весна моя!
Все в цвіту буя...
По садах сміються діти,
солодко так пахнуть квіти...
Всім милуюсь я.
Ой весна моя!

Даль, і день, і даль...
Де моя печаль?
Вже давно її немає.
Йде весна, дзвенять трамваї,
мов ковадла сталь.
Даль, і день, і даль...

Не співають мені
про печаль пісні!
Тільки радість в моїм серці,
що так юно в грудях б'ється,
хоч сивію я...
Ой весна моя!

Ой весна, це ти!
Над Дніпром мости.
Небо рідне над мостами,
рідні трави під ногами...
Вік по них би йти!
Ой весна, це ти!

1959

*

Знов конвалії пахнуть в гаю,
білі й ніжні, як вітер у полі...
Аромат їх, солодкий до болю,
так нагадує юність мою...
Знов конвалії пахнуть в гаю.

І так хочеться бути щасливим!
Як в дитинстві, я долі молюсь
і на білі дзвіночки дивлюсь,
солов'я зачарований співом.
І так хочеться бути щасливим!

Повно сонця в зеленім гаю,
повно сонця у серці могому,
що в промінні тремтить золотому...
Посивілий з літами в бою,
я над квітами щастя стою.

1959

*

Хай гріє серця юні стуки
блакить Комуни, повна зір!
Біля тисків уважні руки,
біля тисків любовний зір.

Для цього зору свято — будні,
не погасить його огнів.
Любов'ю руки ці могутні
до днів нових, прийдешніх днів.

Земля розквітне в вічних веснах,
як од знамен багряних даль...
І вигляд свій для днів чудесних
під рашпілем міняє сталь.

Металу шл тиски вкриває
і на металі блискотить.
А в вікна цеху заглядає,
як очі слюсаря, блакить.

І згада блисне мимоволі,
як блискавка над морем трав...
Колись у ремісничій школі
біля тисків і я стояв.

Десь там за вікнами зелене
життя берізок над Дінцем...
Але не вийшов слюсар з мене,—
я став Донецчини співцем.

Я вийшов з піснею із бою
і на перо зміняв багнет,
Але дорогою одною
ідуть і слюсар, і поет.

Дорога та до щастя лише
і перемогами віта...
Одна в них мати — Батьківщина,
і Комунізм — одна мета.

1959

*

О дзвін хвилини, і темні чорні очі,
і цигарковий дим самотини,
коли од дум закрити не можу очі
й на крилах в даль несуть мене вони.

Несуть мене за ці холодні стіни,
туди, за дальній гуркіт поїздів,
несуть в поля моєї України,
щоб я достиглим колосом шумів,

щоб у вікно комусь світив зорею,
щоб тихий сон я чийсь оберігав,
стояв на варті з піснею своєю
і світлячком світився поміж трав...

Так, світлячком. Його байдужі руки
да не торкнуться. Погаснуть може він.
А ніч пливе, і серце стука, стука
під дзвін хвилини, холодний дзвін хвилини.

1959

*

За вікнами ніч пропливає,
туман у низинах лежить.
Навколо усе спочиває,
а пісня не хоче спочити.

Безплато крило не повисне,
ніщо не затрима їй лет.
І в тім твоя доля, о пісне,
щоб вічно летіти вперед!

1959

*

Для щастя нашої планети
наш труд під зорями Кремля.
Нехай в піснях твоїх, поете,
вустами серце промовля!

Хай ночі змінюються днями,
за ніччю день, за ніччю день!..
Тримай зв'язок з людей серцями
ти серцем, сповненим пісень.

І не зів'януть їхні квіти,
бо в них твоїх поривів страсть.
Лиш те в народі буде жити,
що серце серцю передасть.

1959

БЛИЗЬКА ДАЛИНА

Лунають залізні акорди
у вись, димарями рясну...
Ідем непохитно і гордо
ми в щастя близьку далину.

Упала зоря на коліна
і молиться мареву гір...
Життя голубі верховини
леліє закоханий зір.

Там райдуги дивної пати
і сонцем накреслений шлях...
Туди простягли рученята
малята в батьків на плечах...

З вітрами в солодкій розмові
там пишні сади розцвіли
і в небо міста мармурові
осяяні крила зняли...

Мов гори схилилися нижче...
Привіт вам, Комуни міста!
Все ближче, все ближче, все ближче
осяяна щастя мета.

Ми — партії воля натхненна,
нам світу старого не жаль,
На прапорі нашому Ленін
упевнено дивиться в даль...

Неначе живий, перед нами
мільйони живих він веде.
У даль, що лунає гудками,
нас кличе життя молоде.

Нас кличуть і зорі, і квіти,
другої путі нам нема.
Хоч ворог нас хоче спинити
і атомний меч підійма...

Він роги зламає в поході,
погасне скривавлений зір...
Бо вибрала воля народів
не атомну бомбу, а мир!

Це воля труда — не багнета,
бо з нами народи ідуть.
Бо першою наша планета
круг сонця накреслила путь.

Ми — партії мудрої сила,
ми — крила її молоді.
У Космос ми браму відкрили
і браму в Комуни — в труді.

Скоряють і час, і простори
відважні снини Октября.
В дорозі ми зрушуєм гори
і творимо юні моря.

Упали гранітні скелі,
гримить наших кроків розмах...
І там, де пройшли ми, пустелі
уже зеленіють в садах...

Все сниться життя нам ясне те,
куди ми торуємо шлях,
коли розцвіте вся планета,
як сад солов'їний, в віках...

І будуть крилатії люди
веселі й щасливі завжди,
й ніколи на світі не буде
ні горя, ні сліз, ні нужди...

І зійде на доли, на ріки
вся в райдугах вічна весна...
Хвороби і старість навіки
забуде людина земна.

А пісня все лине і лине,
щоб жити в безсмертному «там»...
Машини, машини, машини,
машини служитимуть нам.

Весь світ — як одна батьківщина,
народи — єдиний народ...
І звільниться геній людини
для творчості світлих висот.

Машини напружують груди,
гримлять і сіяють міста...
Ти прийдеш, ти прийдеш, ти будеш,
народів весна золота!

В єднанні і серця, й металу
знайшли ми вже щастя ключі.
Немарно ми кров проливали,
крізь бурі до нього йдучи...

Машини напружують груди,
од нас відступає тайга...
Споруди, споруди, споруди,
де ступить народу нога...

В співдружності зоряних націй
ми творимо радості час.
Ідеями Леніна в праці
озброїла партія нас.

Ми йдем, і серця од свободи
злилися у серце одно...
Ніколи нікому народи
спинити в путі не дано!

І крок наш у вічності грима...
Леліючи мрію одну,
ідем ми рядами сталйними
в Комуни близьку далину...

Там райдуга щастя крилата
у небі сіяє, як стяг...
Туди простягли рученята
малята в батьків на плечах...

1959

*

Довго, довго чув я, полонений сном,
солов'їну пісню за моїм вікном.
І жили зі мною у солодкім сні
тьохкання росисте, квіти запашні...

Над зеленим листом цвіт зорі сіяв.
Тьохкання росисте, молодість моя!
Радісним руладам слав я в сні привіт,
наче йшов я садом у шістнадцять літ...

Садом, долиною, в місячнім огні...
Юність, моя юність, квіти запашні!
Шарудів помалу трав ласкавий шовк...
Квіти ті зів'яли, соловей замовк.

Інші квіти пахнуть. Це — життя закон.
Іншого я чую солов'я кризь сон.
Спів його колише ранку синю тиш,
але серце в грудях б'ється, як раніш...

1959

ОДУЖАННЯ

Професору Глухенькому Т. Т.

Думи, думи, як моря припливи,
кров у скроні приборями б'є...
І професора вухо чутливе
слуха серце ліричне моє.

Я вже смерті дивився у очі,
слухав кроків її грізну мідь...
Але серце спинитись не хоче,
все у грудях моїх стукотить...

День у вікна — як щастя заграва,
а за вікнами — айстри, блакить...
І всміхнувся професор ласкаво:
«Що ж, поете, вже треба ходить».

Ще не всі доріженьки-доріжки
ви пройшли. Не одквітнув ваш день.
Забувайте потроху про ліжко,
набирайтесь побільше пісень».

1959

*

Ќругом снігів скривавлені пустелі,
в огні зорі валами лине бій...
І я біжу в розірваній шинелі
крізь вітер смерті гострий і терпкий...

То там, то там уже чорніють трупи,
але ніщо життя не спинить біг,
хоч кулемети скалять жовті зуби
й мерців все більше падає на сніг...

Та ми добігли й вдарили в багнети,
немов зорі огнями в ворогів...
Давно той день поглинув холод Лети,
але в душі моїй він наче спів.

Пливуть, пливуть кудись снігів тумани
і кроки рот у цоканні заліз,
і одкидає тінь свою багряну
наш стяг, пробитий кулями наскрізь...

1959

*

У сивині прожитих літ
моїй весні я шлю привіт.
І тим шляхам, і тим стежкам,
де я ходив під вітру гам.

Тій шахті, де в юнацькі дні
я працював у глибині,
де у червону зиму ту
злетів я з неї в висоту.

Заводові, що в нім я зріс,
де з цементом я ноші ніс
не раз, не два, щоб груз пісень
нести в комуністичний день.

Я шлю привіт хатині тій,
що перший спів почула мій,
надій уквітчаний огнем,
там, де Лисиче над Дінцем.

1959

*

Як я люблю тебе, мій краю вугляний,
твій кожний камінець, твою билину кожну,
де я пішов на бій за щастя в даль тривожну,
що снилося мені в заграві заводській...

Коли доводиться в краях твоїх бувати,
од щастя плачу я, і плачу і сміюсь...
Щоб сили для пісень джерельної набрати,
я серцем до землі донецької тулюсь.

Ті верби над Дінцем, що я повз них проходив,
і рейок димний дзвін, і шахти на горі,
куди біжать, біжать вагончики з заводу,
смуглява дівтора, щасливі матері...

Це там, це там, це там зростали ми й любили,
і я горджусь, що я землі моєї син,
де силу мускулів машини замінили,
щоб назавжди забув шахтар про кайла дзвін.

Щоб він злетів орлом в простори наукові,
щоб шлях пізнав до зір не тільки у піснях.
Я шлю тобі слова безмірної любові,
донецький краю мій, на твій громохкий шлях.

Цвіти, сійай, грими! Чаруй життя красою
і прокладай нову, іще не знану путь!
В майбутнє ідучи веселою ходою,
у щасті про свого поета не забудь.

1959

*

Давно, давно замовкнув гул гармат,
і там, де гай шумів дерев листками,
вже за Дінцем хімічний комбінат
привіти шле Лисичому гудками...

Там день новий, Комуни день іде,
як гук пісень на колективній ниві...
Там повне сонця місто молоде
вже підвело квартали гомінливі.

Нові надії, щастя і любов,
нові і ще не вичерпані сили...
Там, де колись я з дівчиною йшов,
вже дерева навіки одшуміли...

Там я вітаю всім своїм єством
все те, що з бурі вийшло так прекрасно
і творить день невиданий кругом,
що у віках майбутнього не згасне.

Там не втихає гомін заводський
і розцвітає щастя робітниче,
де Третій Роті, юності моїй,
кварталів руку подало Лисиче.

1959

*

Од заводу луни,
шахти на горі,
і біжать, як струни,
рейки до зорі...

Лине дзвін метала,
цвітом дальь буя,
де пройшла, промчала
молодість моя...

Молодість!.. Крізь дими,
через днів мости
кіньми ворожими
пролетіла ти.

Тільки даль сумує
снігом верховин...
Тільки серце чує
десь копитів дзвін...

Одлетіли коні,
одцвіла весна,
і лягла на скроні
тиха свинна...

Лиш зоря доломі
простягла в ті дні...
Ах ви, коні, коні,
коні вороші!

1959

*

На сонці грізно блискали штики,
повзла змія, мов кована з металу,
нам несучи і горе, і навалу...
То наступали кайзера полки.

Стальні дороги рвали динаміти,
щоб зупинити смерті чорний біг.
Хоч розкидав у полі квітень квіти,
та кров гаряча бризкала на них...

Там, де зоря лицем на рейки впала
і даль гула у гомоні гармат,
ми по землі донецькій відступали,
але клялись вернутися назад.

І час прийшов, нестримні наші сили
звільнили поля рідного блакить.
І на копрах ми зорі засвітили,
щоб їх навік нікому не згасить.

Ми одчинили щастя світлі брами,
і лунко дзвонить по ковадлу сталь.
Землі моїй безсмертними сонцями
всміхається комуністична даль.

1959

*

Про весну і про юність лунає мій спів,
хай не знається він з сивиною!
Я з донецьких садів, я з донецьких ланів,
де гудуть під землею забої.

Де залізо гримить, об залізо б'ючи,
хай луна моя пісня ласкава,
там, де зорі горять над копрами вночі
і од домен — у небі заграви...

Другарі, наближається щастя пора,
що не знатиме вічно печалі,
хай Дінцеві привіт од старого Дніпра
понесе моя пісня за далі!

Та на тії стежки, де ходив я малим,
де усе мені ріднее змалу.
Де над гаєм заводу замріяний дим,
перша пісня моя прозвучала.

Хай і сліду нема, де був рідний мій дім,
й розгортають там кури пилюку, —
та навіки Донеччина в серці моїм,
йй навіки — пісень моїх звуки!

1959

*

Тихих кроків не чуть, ночі тягнеться муть.
Я один, і кругом тишина.
За вікном з вишини хмари слізоньки ллють,
нахилилася ніч край вікна.

Крізь фіранку розкриту так пахнуть цвіти,
тихо стукає серце сумне...
Як могла ти од мене в цю нічку піти,
як могла ти покинути мене?!

1959

*

Хто в серце шле солодкий щастя струм
і образ чий, як сонце із тумана,
встає в мені над бурним морем дум?..
Моя кохана.

І вдень і вніч кому дзвінкі пісні
складаю я, немов зорі рум'яній,
що розпустила коси вдалині?..
Моїй коханій.

Кого я буду вічно пам'ятать
і в смертну мить любить не перестану,
йдучи у тьму за невідому гать?..
Мою кохану.

І хто в душі моїй — як дивний сад,
у біднім серці — як незгойна рана,
хто із пустель вернувся вже назад?..
Моя кохана.

1959

*

Як гарно жить на світі молодому,
бо я навік ще серцем не затих.
Ще соловей щебече без втоми,
не жовкне лист в садах пісень моїх.

Ще ніжне серце голубом вуркоче,
моїх зіниць журби не вкрила мла,
я так люблю твої ласкаві очі,
що в дар мені Україна принесла.

Як та зоря, що сяяла на ясла
в легенді тій, що в серці одцвіла,
світи мені не так, як та, що згасла
і що світить для мене не могла.

1959

*

Не знає осені любов моя, не знає.
Все та ж, як і колись, вона в душі моїй,
все так же, як колись, красою й щастям сяє
в поезіях моїх коханий образ твій.

Тремтить роса в зорі, дивлюся я на неї,
й нагадує вона перлини рідних сліз,
коли відбилась в них твоя любов зорею
у тім краю, де я і працював, і ріс.

Ти, як і я,— з нужди, ти, як і я,— з недолі,
тому така близька і рідна ти мені,
що від любові я ридаю мимоволі,
коли дивлюсь в очей криниці осяйні,

Мов кожний нерв твій — мій, переживання кожне,
і все, чим ти живеш, і все, чим ти гориш...
В твоїй душі живе душа моя тривожна,
як у зорі живе вечірня синя тиш.

Нехай завжди цвітуть квітки мого кохання,
щоб старості зима убить їх не могла!
Як пісня солов'я в час зустрічі й розстання,
в душі моїй любов навіки розцвіла.

1959

*

Твоїх очей блакить я полюбив навіки,
і заглушить її не зможе сивина,
мов крига, що в ярмо бере веселі ріки...
Мою любов, мій друг, не зможе вбить вона!

Ще дужче я люблю, хоч вкрив іней віконце
душі, що віддала себе тобі давно.
Так перед заходом ще дужче гріє сонце
й цілує даль степів ще гарячіш воно.

1959

*

Сниться мені не востанне
юності пройдений шлях...
Харків, акацій дихання
в ніжних весняних вітрах...

Скільки в них радості й світла,
скільки в них щастя й тепла...
Там моя пісня розквітла,
що лиш тобою жила.

Як її крила тремтіли,
в чорні б'ючись береги,
в час, коли нас розлучили
люті життя вороги...

Пісня, колись легкокрила,
никла від горя заков...
Як же вона задзвеніла
в час, коли стрілись ми знов!

Пісня моя осіянна
щастя вітає пове.
В ній моє серце, кохана,
тільки тобою живе.

1959

*

Я знову згадав ті хвилини,
що душу п'янили мою,
як темно-багряну ожину
ми рвали з тобою в гаю.

Було нам так ясно і любо,
співали в серцях солов'ї...
І пахли ожиною губи,
розтулені губи твої.

Навколо було все зелене,
і губи твої в шумі трав,
що тепло всміхались до мене,
я з сонцем разом цілував.

І, сповнена щастя і сили,
сіяла моя сторона...
О сонце, о молодість мила,
моя неповторна весна!

1959

*

На біле плаття вишня ронить квіти...
Ти знов така, як юною була.
Мою любов ніщо не може вбити —
вона безсмертя в пісні здобула.

Хай час в простори зорянії лине
і за блакиттю знов встає блакить, —
святі слова «кохана» її «Батьківщина»
у нашім серці будуть вічно жить.

1959

*

Ми йдем Хрепцатиком з тобою,
зоря за вежами згаса.
І віє ніжною весною
твоя осіння краса.

Ти все така ж, моя кохана,
як в дні, яких нам не забудь...
Каштани, київські каштани
нам золотом встеляють путь.

Ти йдеш задумана, красива
в зорю, у вечір голубий,
і поруч я — хоч трохи сивий,
але любов'ю молодий.

1959

*

Дивлюсь на рідні, добрі руки
і на очей твоїх блакить, —
любов, що знала біль розлуки,
не зможуть роки погасить.

І що для неї осінь сива
й зима, що з хугою летить!
Неначе море в час приплива,
вона все глибше кожну мить.

Тому моє так серце сяє
і не холодне в жилах кров.
В мені горить і не згасає,
як витвір вічності, любов.

1959

*

Ми підемо, друже, на схили Дніпра,
де часто були ми з тобою.
У серці весни солов'їна пора
не хоче дружить з сивиною.

Для неї ми юні. А зморшки? Пусте!
Та їх і не так вже багато.
У серці любові чуття золоте
і пісня, любов'ю крилата...

Ми будемо стояти над синню ріки
з тобою в листків шелотінні,
а сонце ронитиме з неба квітки
на хвилі дніпрові осінні...

Їх буде так ясно, як в небі зірок,
що славить поетова ліра...
З тих квітів сплету я у пісні вінок
для тебе, любов моя щира!

1959

*

Де небокраї сині й чисті
зорі обарвлені огнем,
не раз, не два жовтіло листя
і осипалось над Дінцем...

Мені усе там рідне, миле —
і гай, і содовий завод,
де ми ходили, де любили
послухати шум донецьких вод.

Надходить осінь, мила, люба.
Шумить пожовклата трава
там, де тугі вишневі губи
я цілував не раз, не два...

Хай листя падає на груди
і навіває вітер сні,—
той знати осені не буде,
хто народився для весни.

1959

*

Простягнув я до сонця долоні
у ясну і безмежну блакить...
Іній років хай падає на скроні,—
про любов моя пісня дзвенить.

Все дзвенить і дзвенить над землею,
як весняний той спів солов'я,
про любов до Вітчизни моєї
і до тебе, кохана моя!

Хай од осені трави янтарні
й жовтим листям осипався сад,—
спів дзвенить мій у далі безхмарні,
як дзвенів у громах канонад.

Я любити тебе не покину,
краю мій, і очей дорогих,
поки серце моє солов'їне
буде битись у грудях моїх.

Як тепер, буде небо зелене
і шумітиме вулиць блакить...
Але пісня моя й після мене
про любов буде ніжно дзвенить.

1959

*

Без тебе гасне світ і знов з тобою сяє,
знов фарби й кольори в душі моїй живуть,
і все, що бачить зір, навколо розцвітає,
і знов мені легка життя барвіста путь.

Усе мені кругом таким ясним здається,
пеначе я на все дивлюся перший раз.
Про щастя наших днів із серця пісня ллється,
про те, що вже не знать нам горя і образ.

Чи в шумі ясенів ми йдем з тобою в поле,
чи дзвоном молота нас далина віта
й відповіда йому луна ланів навколо —
йде з нами молодість Вітчизни золота.

В напруженім труді безхмарний день гуркоче,
ми розітнули тьму віків зорі мечем!
І дивляться мої закоханії очі
на землю, що на ній з тобою ми живем,

Сини труда злипи в борні серця і кроки,
щоб зникли на землі негоди хмари злі...
О, як же радісно, мій друже синьоокий,
на цій землі любить, творить на цій землі!

1959

*

На дніпрові схили я люблю ходити,
де так гарно видно і лани, й гаї,
де навек поклявся я тебе любити
й нас благословили співом солов'ї.

Скромна, мила птичко, рідний соловейко,
як люблю тебе я і твоїх братів!..
Од коліс у полі тонко дзвонять рейки,
люба, де з тобою я колись ходив.

Ми квітки зривали, люба моя, люба!..
Як звучав, як лився твій дівочий сміх!
І зривали квіти щастя мої губи
з губ твоїх солодких, рідних, дорогих...

Одпливли хай роки, як заводів димн,
хай не повернути, що було давно...
Та в росі конвалій карими очима
юність, наша юність, дивиться в вікно...

16.XII.1959

ЖИТА

Сумно жита золоті шелестіли...
В. Сосюра, 1919 р.

Сумно жита золоті шелестіли
в теплих вітрах голубих...
І, наче рани криваві, чорніли
ями розривів між них.

Лави далекі... Розходяться точки,
й сходяться точки в огні...
Вирвала смерть золоті колосочки...
Жалко їх, бідних, мені.

Жалко того, хто їх сіяв весною
в рідній пахучій ріллі...
Йду, як у сні, я од бою й до бою
по українській землі.

Як це далеко!.. А вись соколина
хмар переповнена вщерть.
Йшов я за тебе, моя Україно,
в роки ті грізні на смерть.

Серце і досі ще сповнено грому...
Ті колосочки, та кров...
Місячним шляхом пішов я із дому,—
сонячним шляхом прийшов.

Садом вишневим моя Україна
в дні ці прекрасні цвіте...
Тільки у згадці про юність орлину
жито шумить золоте.

2.11.1960
Конча-Заспа

*

Як сонце не любить! Воно життя усьому,
що на землі, дає і на світах других,
що вколо нього мчать у колі золотому,
до невідомих мет керуючи свій біг.

Як не любить тебе, о Русь!.. Із бурі й грому
до щастя привела народи братні ти,
й круг тебе лине ми у колі золотому
до мрії всіх віків, до поколінь мети.

З тобою лине ми... Нужда і тьма — за нами.
А сонце в небі — знак, що вже не буде мли.
І образ Леніна сіяє над віками,
що ми у вишину на прапорі зняли.

5.11.1960

*

Моя поезія не спить...
Вона — переживань буруни,
що вніч, і вдень, і кожну мить
торкають серця мого струни,
й воно так солодко болить
і все співа, і пісня ллється,
як кров в серця із мого серця.

Чому це так, що співів маки
печуть серця людські огнем?
Тому що серцем ми однакі,
одними думами живем.
Що різні ми, — не новина.
Але душа у нас одна.

Покиньте ж вигадки, химери,
душі людської інженери,
схиліться до джерел ясних,
щоб передать себе в других,
богатирах нової Ери!

Співцям про це сказать я мушу.
Щоб курці не співають на сміх,
заглянь, поет, в свою ти душу —
й побачиш душі ти других,
як глянеш ти з любов'ю сина...
Бо ми усі — душа єдина.

[1960—1961]

*

Синіє вечір у вікно
холодними снігами.
Так віп синів давно-давно
над рейками й штиками.

Тривожна станція... Огні
погасли... Бути бою...
Ти знов приснилася мені
за Вореклою-рікою.

Ось водокачки спілуєт
мов лише в леба шати...
Гармата дивиться вперед,
і ми біля гармати.

Я за бортом броньовика,
юнацькі очі мружу...
Послала смерть моя рука
в гвинтівки ствол байдужній.

Погас зорі холодний мак,
чорніють лави тіні...
Так тихо скрізь, лиш чуть собак
далеко гавкотіння...

Воно все ближче й ближче... Йдуть...
І вдарила гармата
огнем кривавим в синю муть,
вечірню муть крилату...

І полетіли кулі в ню,
а з неї — в нас із громом...
О мрійна юність, ти з вогню
вернулася додому...

У пісні спомини живі
малюють дні ті грізні...
Ми сонце вирвали з крові
і принесли Вітчизні.

Його в висоти золоті
зняли ми без печалі,
щоб нам світило на путі
в комуністичні далі...

[1960—1961]

ПІСНЯ ПРО ЛИСИЧЕ

Лисиче! Під царських сатрапів бичем
не никло ти долу в одчаї
і третє сторіччя стоїш над Дінцем
як гордість шахтарського краю.

Колись ти було із землянок село,
в Осьмушиніє кози ходили,
та вперше Вітчизні ти сонце дало
і вперше його засвітило.

У рабській почі ти вийшло у путь,
та з нами порвало ти пута.
Нам шахти тієї повік не забудь,
де сонячний камінь здобуто.

Вітає Вітчизна тебе молода
всією могуттю своєю.
Донеччина мила, колиска труда,
ти сталюю гримши під землею.

Нам Жовтень до щастя дорогу пробив,
природи скорили ми тайни;
і де коногон одчайдушно свистів,
вже кайло змінили комбайни.

Донбасе! Синам твоїм радісно жить,
ти в праці забув про утому.
І гордо зориш ти копрами в блакиті
у димі заводів густому.

В майбутнє зориш ти огнистим лицем,
туди, куди кличе нас Ленін.
І верби, схилившись над тихим Дінцем,
розчісують коси зелені...

Тобі усміхнулось життя голубе,
стаєш ти все дужче яскравим.
І, славлячи в день цей піснями тебе,
ми партію Леніна славим!

[1960—1961]

*

Стоять замислені дуби
над тихою водою...
Люби природу, о люби,
щоб бути самим собою!

Люби ці трави, озерце
до щастя, до нестями!..
І соловей тобі за це
подякує піснями.

Послухай!.. Заспівав один,
а другий іще лучче...
А третій — наче срібний дзвін,
що лине із-за тучі...

Усе чарує зір кругом:
роса, і луг, і води...
Десь по ковадлу молотком
дзвенить коваль, мій родич...

Обійми мов сплели свої
земля і сонце в згоді...
І все складають солов'ї
блаженний гімн природі...

[1960—1961]

*

Світить місяченько через тин у хату.
Я зірву жоржину, ніжну й волохату.
Піду до криниці,— хитайтесь, відерця!
Приколю жоржину милому до серця.

Світить місяченько, тихим сяйвом сяє.
Два серця жоржина та нехай єднає.
«Ти ж моя дівчина, ти ж моя кохана,
ти ж моя жоржина, як зоря, багряна!

Не смутись, дівчино! Серце хай не крас
туга лиховісна, що тебе терзає.
Ти ж для мене, мила,— як весни зітханья...
Не жоржина, любя,— нас єдна кохання...»

Хлопець до дівчини нахилився, як явір...
«У цілому світі — тільки ти та я, вір.
Губи лиш для того, щоб їх цілувати...»
Світить місяченько через тин у хату...

[1960—1961]

*

Тополі арфами Еолу
згинає вітер іздаля,
й мов велетенські жмені солі
гроза шпурляє на поля.

Зоря, подібна до жоржини,
кривавить рвані хмар кінці...
І срібно котяться градини,
й підскакують, як горобці...

Там десь за даллю голубою
громів одходить тарарам...
А я іду, мій друг, з тобою,
одкривши серце всім вітрам!..

[1960—1961]

ТРОЯНДА

Троянда в'яне її ронить пелюстки,
додолу ронить, як багряні сльози...
А в вишній кудись плывуть хмарки,
і тонко в даль гукають паровози.

І сниться їй, що та сіренька пташка,
той соловей до неї прилетів...
Та це лиш сон... А в'яву — вітру спів...
Троянда никне і зітхає важко...

Краса її все в'яне, в'яне, в'яне...
«О пелюстки! Ви — сльози із очей.
Ой де ти, де, дитя моє кохане,
сіренький зрадник, милий соловей?»

Сидиш собі ти у гніздечку тихо,
і що тобі вітри й дощу вода!
А біля тебе ніжна солов'їха
малих діток любовно догляда».

Так думає троянда й кривить губи,
на землю ронячи вбрання своє...
Ні, соловей троянду не полюбить,
коли у нього солов'їха є.

[1960—1961]

Я ІДУ РОСОЮ...

Літо, моє літо!.. В ніжності світання
листя лепетання, лютиків огні...
І зоря — як щокви, мила від кохання,
і багрянних маків мрії в тихім сні...

Я іду росною, а вона іскриться,
як перлини щастя, в молодих очах
в час, коли навколо все неначе сниться
йї над тобою небо як багрянний стяг...

Так цілуй же, вітре, брови мої й щокви,
як дихання рідне, тихий і п'яний!..
А навколо далі, а навколо спокій...
Скільки того щастя на землі моїй!..

Я іду росною йї все кругом кохаю...
Скільки того щастя в серці розцвіло!..
Ним я мою землю ніжно відчуваю,
як колись маленьким — матері тепло.

Як колись маленьким... Тільки меж немає,
що чорніли сумно в стороні моїй...
Ми їх розорали... І, як горя зграї,
ворони не ходять в їх траві густій...

Поле колективне, ти хвилюйся морем!..
Дальній дим заводів, пісня солов'я...
Гуркіт електрички там, за синім бором...
Це — моя Україна, горлиця моя!

Їй би тільки щастя, а мені не треба...
Щастям мого краю гордий я, радий!..
З піснею у серці, вільною, як небо,
я іду росою по землі моїй...

[1960—1961]

*

Я знаю сплу слова —
воно гостріш штика
і швидше навіть кулі,
не тільки літака.

Воно проміння швидше,
в нім — думка й почуття.
Воно іде в народи
для вічного життя.

Коли це слово — зброя,
як день, що не схолов,
коли живуть у ньому
ненависть і любов.

Воно влуча як куля,
ця зброя золота,
коли у нім ненависть
з любові вироста.

Воно над зорі лине,
а в нім живуть як спів
любов до Батьківщини
і лють до ворогів.

О зброе щастя, слово,
я жить з тобою звик!
Ти — квітка у любові,
в ненависті ти — штик.

[1960—1961]

*

Наче сон чудесний сниться,
й не прокинусь я ніяк...
Пахнуть липа, медуниця,
багрянці мак.

На траві роси сяння,
а ріка — як срібна путь...
І еосни легке дихання
груди радісно так п'ють.

Одпливли тумани ночі...
Я іду в траві густій.
І любові сині очі
все цвітуть в душі моїй...

[1960—1961]

*

Як сад людський шумить па Ленінській зеленій!..
Відповіда йому каштанів теплий лист.
А я піду туди, де райдугою міст
повиснув над Дніпром. Його створив наш геній.
Як він хитається од ритму сотень ніг!..
І ти зливаєшся з повітрям і залізом
і наче йдеш над небом... Хвилі біг,
як біг хмарок, мені здається сизим.
О вишина, о хвилі срібний сміх!..
Ось я лечу в моторному човні...
В обличчя б'є повітря тепло й тугу,
і все кругом всміхається мені,
мов я знайшов загубленого друга...
А наді мною Лавра в вишині
сіяє головою золотою
і наче кличе в небо за собою...

Дніпро, Дніпро!.. Як страшно клекотів,
як ти стогнав і кликав допомоги,
коли твої блакитнії дороги
чужої криці рвав кривавий гнів...
Ти підіймав до неба скорбні руки,
а в них штики — як голки їжака...
Йї немов земля кричала вся од муки...
Ще йї досі крик той в спі мене ляка...
А зараз ти, Дніпро, такий щасливий,
такий веселий і яскравий ти!
Через твою блакитно-срібну гриву
мов простягли у вічність ми мости...
Дніпро, Дніпро! Як сад людський клекоче,
машин потоки мчать туди й сюди...
Зорять метро на тебе темні очі,
а над тобою сонце і сади...
Я повертаюсь. Дощ готують тучі,
несе грозу похмурій їх парад...
І знов шумує Ленінська квітуче...
Це сад людський, комуністичний сад!

[1960—1961]

*

Серцем я пишу листи
росам і туманам,
де ходила, люба, ти
над Дінцем коханим.

Де шумують трав моря
йї вітер мене кличе...
Де над шахтою зоря
як твоє обличчя...

Павутишня на рiлля
линуло полями...
Вiтер шепотiв «люблю»
милої губами.

А на шалi тiнi вiт...
Вечiр пурпуровий...
Де тi трави, де той цвiт,
де тi чорнi брови?..

Синьо їй молодо навкруг...
Що там, що там лише?
То душі моєї друг —
крик перепелиний...

[1960—1961]

МИ — ЩАСТЯ

Ми — щастя землі усїєї,
ми творимо радості дні.
Бо Леніна й Маркса ідеї
озброїли нас у борні.

Молюся тобою, о пісне,
я далям новим не в журбі.
Все темне і все ненависне
ми знищуєм скрізь і в собі.

І хай стережуться бандити,
що служать неправді й біді!
Слова в них — мов з золота литі,
а вовчеє серце в груді.

Їх чорнії мрії — в багнеті,
їм гратися любо з вогнем.
Несуть вони горе планеті,
а ми тільки щастя несем.

[1960—1961]

КОНГО, КУБА!

Конго, Куба, Конго, Куба!..
Скоро ворог вріже дуба...
Час прискорює все біг
і втіка з-під його ніг.

Днів для нього та не пісних
не повернуть вже штики,
як в кайданах ненависних
він тримав материки.

Гнів палає, як у горні
той вогонь... І тоне лід...
Розігнулись жовті й чорні...
Стережись, світів бандит!

[1960—1961]

*

Липа, дощик золотий
і крізь хмари — сонце...
Промені — за роєм рій,
наче бджоли... Сон це?

Ні, не сон. Проміння п'є
дощ, що пада скоса...
Я молюся на твоє
золоте волосся.

В ринві хлюпає вода,
серце в щасті в'яне...
Молода ти, молода
і все та ж, кохана!

[1960—1961]

СВІТАНОК

Пливе хвилини веретено
в руках судьби, як тінь незрима...
І загляда в мос вікно
світанок сніми очима...

Він усміхається... Зоря
в траві розсипала дукати...
Як птиця чорна і кошлата,
ніч одлетіла за моря.

Ясній, душе моя, ясній!
Люблю я синь твою безкраю...
І, повний золотих надій,
я сонце піснею вітаю.

[1960—1961]

ЛЕТИТЬ ЗЕМЛЯ...

Як радісно дивитися в блакить!
Вона мій зір ще з літ малих чарує...
Під золоту розмову верховіть,
мов у гігантській гойдалці, лежу я...

Од хмар тонких у вишині юга.
Крізь неї сонце мружить жовте око...
Шумлять дерева повно і широко,
їм розмовляти вітер помага.

Летить земля... Я чую рух її...
Усьому скрізь споріднений я духом...
Летять із мого серця солов'ї...
Я — співна частка зоряного руху...

В мені живуть в борінні світло й тьма,
як зла й добра на світі вічна змага.
Усе є рух. І статички нема,
а є частинок в русі рівновага.

В борні із злом стаєм все кращі ми,
краплини світлі звихреного моря...
Пізнати світло можна після тьми,
як оцінити радість — після горя.

В чудесний світ будуєм ми мости,
де будуть жити люди вічно юні...
Лети ж, Земля, і, пісне, в даль лети!
Хто швидше з вас опиниться в Комуні!..

[1960—1961]

ВІТЧИЗНА

Я звук давно на струнах серця грати,
земний Едем я славлю у піснях...
Народ — мій бог, Вітчизна — моя мати,
і факел щастя у її руках.

Вона іде... Моря їй по коліна...
Її чоло в вінку багряних зір...
Тих зір п'ятнадцять... Щастя батьківщина,
вона несе усім народам мир!

Вона іде й диханням рушить гори,
і там, де стане, — виростає сад...
А з тьми на неї дивиться потвора,
та не очима — жерлами гармат...

Потвора та — для золота Ваала,
для тих, хто хліб не сіє і не жне...
Її війною люди скрізь назвали
за все, що творить на землі жахне.

Край ніг її ідуть полки піхоти,
щоб кров невинних у моря текла,
і з бомбами страшними самолёти
літають круг гранітного чола...

А на чолі тім — роги... Збить прокляті
ми на знаменах праці поклялись,
щоб вічний мир сіяв у нашій хаті,
що днів чертогом зводиться у вись.

Крилаті ми! Стоїм на миру варті.
Війна не ввійде в зоряний Едем!..
Ми, як один, підем на клич Компартії
І спопелим війну своїм огнем.

Це той вогонь, що з ним наш ворог хоче
послать війну на нас в останній бій...
Страшний пожар її засліпить очі,
як бумеранг, ударить він по ній!..

І попливе у небуття тумани
вона і ті, хто тільки з неї жив.
А нам все так же сонце сяять стане
вогнем своїх безсмертних променів!..

[1960—1961]

*

Ми йдем у простори квітчасті,
де сходить Комуни зоря...
Бійці за всесвітнєє щастя,
ми — відблиски гроз Октября!

Ми йдем на неправду й сваволю,
ми — сонця мечі золоті!
І плещуть в долоні тополі
на нашій громохкій путі...

І даль заливає зорею,
що дав нам огонь Октябрю,
неначе знялись над землею
знамен пурпурові моря...

Життя! Ти безсмертне, могутнє,
ти будеш не знать батарей!
І дивиться Ленін в Майбутнє
мільйонами наших очей...

[1960—1961]

В САДУ

То день іде на зміну ночі,
то нічка зорями сія...
На все розкрила карі очі
душа закохана моя.

Синіє сад. Кущі — як сни...
Дзвенять пташки на різні тони.
Петунії біля стіни,
немов маленькі грамофони,

на сонце дивляться... Гримить
мостом весела електричка.
Така душі моєї звичка —
усе вбирать в свою блакить

і віддавать... Так бархатово
душа тче образи свої,
немов у сні. О рідне слово,
ти чарівничий ключ її!..

Любить це слово, о юначе,
тобі заповідаю я!
А сад задумався... Неначе
цей сад і є душа моя.

[1960—1961]

*

Ще ніч пливе... А вже озвалась пташка
несміло так, і знову тишина...
Та на душі моїй уже не важко,
мов білі крила розправля вона...

І крила ці багрить зорі сіяння,
що вже летить з безодень золотих,
безодень сонця... Ніжне щебетання
нехай дзвенить і у піснях моїх!

Завжди, завжди хотів я жить з тобою
й летіти до осяяних висот.
Завжди моєю пишеш ти рукою,
безсмертний мій, мій зоряний народ!

[1960—1961]

КОЛИ ЩЕ СПЛЯТЬ ВІТРИ В ЛУГАХ БЛАГОУХАННИХ

Коли ще сплять вітри в лугах благоуханних,
на квіти, на траву крізь слъози я дивлюсь
і, наче хмаркою в небесних океанах,
між подруг золотих на синій південь мчусь...

Ось піді мною Ніл... У чорної красуні
над муттю вод густих між пурпурових губ
як жемчуг зуб рядки й здіймає перса юні
дихання, як зефір, що квітам ніжно люб.

І тайна пірамід в мої зоріє очі
очима сфінкса, й сон на вії шлють піски,
де радісний струмок уже не затуркоче,
де фараони сплять уже віки, віки...

Та це — екзотика! Синів я Конго бачу,
їх з бронзи вилиті озброєні ряди...
Вони зняли мечі на тьму катів звірячу,
під небом Африки щоб вільно жить завжди.

Лумумби чорний зір яснїє, наче сонце...
Вітаю піснею я чорного вождя,
що одчинив у світ ворота — не віконце,
своїм струнким братам для вільного життя.

Не завойовники стоять переді мною, —
я бачу в них братів, таких, як я, людей.
Вони за рідний край готові всі до бою,
й лунає гордий клич з високих їх грудей...

Привіт вам, воїни! Ви — щастя оборонці,
надія рідної до сліз землі батьків.
Немає краю вам. Ви стоїте всі в сонці,
що сяє квітами на вашому чолі...

Вітають роси вас, веселі і зірчасті,
й политий кров'ю край, що встав до хмар чолом...
І я, України син, бажаю Конго щастя,
такого, як зоря, як небо над Дніпром!..

[1960—1961]

НАВІК ЄДИНІ

Я так люблю твої сади, й долини,
і гори, й ріки, й мрійну синь гаїв,
моя свята, безсмертна Україно,
оновлена трудом своїх синів!

Копри і труби, де ти оком кинеш...
Все більше їх!.. Як писанка лани.
Одним шляхом з Росією ти линеш
до верховин вселюдської весни!..

В борні й труді грозою капітала
ви гордо стали в гуркоті побід.
З Москвою Київ доля поєднала
іще за давніх, одлетілих літ.

Крові немало витекло до моря
в години рабства, мороку й біди...
Зазнали ми в віках немало горя,
та здобули ми радість назавжди!

Ми — Жовтня діти! Леніна зорею
осяяв світ повстання світлий час,
коли в степах гриміли батареї
й підвівсь до сонця рідний мій Донбас!..

Мов у росі весняна та калина,
земля всміхалась, і всміхались ми.
Багрець знамен і кожная билина
вітали день, що вирвали ми з тьми!

Надій і дум щасливі хороводи
в моїй душі восторжено пливли...
За ясні зорі і за тихі води
ми йшли на бій, і ми перемогли.

Навік єдині Русь і Україна,
товариші, мої товариші!
А щастя даль синіє солов'їна,
і ландиші цвітуть в моїй душі!..

[1960—1961]

ТРЕМТІТЬ!

Мій край сіяє всій землі...
Я у піснях його едеплю.
Шлемо ми в Космос кораблі
і повертаємо на землю.
Мій край — як радості зоря,
він одчинив Комуни брами.
Нові ми творимо моря,
пустелі робимо садами.
І слуха ворог сурми звук,
і зір йому слішить огнями...
Це підняли мільйони рук
багрянний прапор над віками...
Простяг він гордо крила вшир,
ми з ним крокуєм по дорозі.
На ньому сяє слово — Мир!
І ворог блідне у тривозі...
Уже не ті його літа,
хоч вовча та ж його порода.
У нього золото — мета,
а в нас — братерство і свобода.
Од нього тлінню й чадом тхне,
як з трупів в бухенвальдському горні...
В циліндрі він і у пенсне,
а в рукавичках — кігті чорні...
Це він у чорні кинув сні
Америку і пів-Європи...
Це він! О ні, вони, вони,
нових віків пітекантропи!
А сурма, наче срібний дзвін,
луна, і сяє все навколо...
Пролетарі усіх країн
єднаються в сталеве коло.
Все вище й вище сурми спів,
її трима Вітчизна-мати.

Тремтїть, бандити всіх віків,—
на вас іде в громах відплата!
Ми проти рабства, проти тьми!..
А дні летять багряногриві,
й гудуть визволення громи
по всій землі у кроків зливі...
А люди йдуть, а люди йдуть
із тьми на сяйва океани...
То осява народам путь
наш прапор радісно-багрянний...
Ідуть вперед. Хода побідна.
І все співає сурма мідна,
що кличе вільним стать раба,
немов архангела труба...
Це суд страшний для тих, хто в злото
народні сльози обертав,
хто не вино, а кров ковтав
під дзвін бокалів без турботи,
хто на хрестах нас розпинав
і на кострах Середньовіччя
палив і м'ясо наше рвав
залізом гострим, хто калічив
дітей на фабриках, хто гнав
на війни нас під крики гав,
на злу угоду капіталу,
і, повний ненависті й шалу,
коли на нього повставали,
на наших трупах танцював...
Злились в одне лице бліде
обличчя хижі і жорстокі...
Ви чуєте громові кроки?..
Тремтїть! Народів суд іде!..
Ви ще надієтесь пожити
й крові народної полити,
й шлете крилатих шпигунів

у наше небо, чорні й злі,
у небо щастя на землі.
Та ми збиваєм їх! Ракети
їх здоганяють угорі,
де труб гігантські силуети
підводяться на тлі зорі...
Так не один крилатий злодій
покине, зламаний, блакить,
бо честі й совісті народів
за золото вам не купить!
Вже переводяться іуди,
й все менше в вас ландскнехтів буде.
Тремтіть, о виродки, тремтіть!
Ви женете воєнні хмари
на нас у цей грозовий час...
Та пам'ятайте, яничари, —
мечем нещадної покари
вони впадуть з небес на вас...
Як вогняні, криваві бреди
впадуть на вас і дим, і мла...
Так повертаються торпеди
до того, хто їх посила...
Тремтіть, безумства чорні зграї,
насильства й підлості черва!
Гудуть громи, і даль палає,
і сурма тонко так співає...
Вона на суд усіх скликає.
Іде Комуна світова.

[1960—1961]

*

Заглядає в комиші
небо синім оком.
Співи ллються із душі
золотим потоком...

Я люблю тебе, блакить!
Ти ще не осіння.
Серця струнами дзвенить
сонячне проміння...

Ані хвилі... Вітру спів
не хитає жита.
Лине зграя лебедів,
озером відбита...

Як в Никітіна... А луг
із роси й туману...
Де ти, де, мій любий друг?..
Одзовись, кохана!

[1960—1961]

МЕТЕЛИК

Балада

Пам'яті Валі Новикової

Вона ішла, радіючи з життя,
немов метелик той, у платтячку барвистім,
в сімнадцять літ, коли усі чуття —
неначе музика свята, прекрасна, чиста...

Вони з бабусею не бачились давно,
і от приїхала до неї радо в гості...
Йй усміхнулось сонця знамено
в задумливій липневій високості.

Та що це там засяяло?.. Горить
чиясь хатина, і вогонь гривастий
все вище й вище зноситься в блакить...
І зникло в ньому платтячко квітчасте...

То Валентина... Ще ж той бархат вії,
такий легкий, ляга на око чуле...
Немов метелик, милий, золотий,
вона в огні багряно потонула...

І у диму дитиночку знайшла,
і пронесла крізь чад і рев палючий,
і винесла на світло...

Смерті мла
уже позаду... Та крізь дим ядучий

побігла Валя знов... Там хлопчик... І воша
з останніх сил його в вікно піднесла.
Йй помогли... Та крила, наче весла,
зламалися в душі, й настала тьма без дна...

Йй хоч витягли маленьку героїню
братерські руки з клетоту вогню,
даремно з усміхом дивилось небо синє,
з привітом сонячним і ласкою на ню,—

вона не встала... Платтячко барвисте
згоріло... Бідний мій метеличок ясний,
яка свята, яка прекрасна сила
тебе послала з смертю на двобій!

Школярко мила!.. Все, що вчила в школі,
що чула ти од рідних, од батьків,
що бачила в гаю, в саду і в полі,
усе злилось в тобі в чудесний спів.

І спів цей — ти... Любов'ю він зветься
і морем сліз горить в душі моїй...

Цілую я твоє безсмертне серце,
метелик мій, метелик дорогий!..

[1960—1961]

ДРУЖБА

Він комісаром у Орленка був,
коли в крові втопала Україна...
Сміливо йшов він на орду зміїну,
бо серцем брата муку брата чув.

Хоч і багато років вже йому
(ще в Жовтні він ішов крізь смерті зливи),
ще й досі він чорнявий і красивий,
й не тільки серцем юний він тому.

Він не старіє, ні, він, навпаки,
з Вітчизною прекрасною юніє...
Міцний і теплий тиск його руки,
він чарувать не лиш мене уміє.

Од чорних брів вже мліла не одна,
і карі очі не одній вже снились...
В огонь він вів — і люди люто бились,
не тільки тому, що була війна...

Він мій земляк. Крейдяних гір вершини
зоріли нам в дитячі милі дні...
Своім гарячим зором соколиним
він Руднева нагадає мені.

Загинув той... Далеко у Карпатах
його могила, там, де даль лунка...
І лиш сльоза, сльоза згадок крилатих,
воложить зір суворий Ковпака...

На тій могилі хиляться тополі,
колгоспне сонце світить на ріллю...
І як не дивно, друзі зоречолі,
я Руднева у Дрожжині люблю!

Вони — одно, товариші, для мене,
єднає їх і слово запальне,
до партії чуттям одним натхнене,
чуттям, що так захоплює мене

любів'ю!.. Це вона давала волю й силу
усім, хто йшов за неї крізь вогонь,
хто не боявся злих фашистських броне
і боронив од них Вітчизну милу.

Товариш Дрожжин, рідний ти мені,
хоч ти Росії син, а я — України.
Але зросли ми на одній землі,
один нам вітер віяв тополиний...

Ще з літ малих ми чули кайла дзвін
глибоко під землею, у забої...
З тобою дихали повітрям ми одним,
тож і сини ми Матері одної.

Донбасці ми. Але героя слави
не хочу я, не гріюся я в ній...
Вона — твоя... А я... Пером ласкавим
на цей папір кладу я слів прибій,

щоб оспівать товариша по зброї,
як він зростав, трудився і любив...
Як в осінь ту, що стала нам весною,
в огні боїв з китайцем він дружив.

Немов я бачу... В вибухах сталевих,
в ім'я любові, позабувши все,
крізь смерті злої гоготи і реви
він на спині товариша несе...

З вузьких очей тече сльоза кривава
у побратима в трави знов і знов...
За нас прийшов він битись не для слави,—
його вела на бій за нас любов.

Лютує сталь... То куль шаліс злива...
І потопає все кругом в огні...
А він кудись пливе й пливе хитливо
крізь той вогонь у друга на спині...

Ішов боець, повитий ночі тьмою
й огнем розривів, на життя мости
й нарешті виніс друга з пекла бою,
щоб далі з ним до радості іти.

А крила усе ширпали народні,
що довго катом зв'язані були...
Через провалля, гори та безодні
ми у сьогодні зоряне пройшли!

Нам сяє сонце в далях електричних,
до Комунізму кличе нас воно,
В ясній путі до щастя весен вічних
завжди народ і партія — одно!

[1960—1961]

ЧАРІВНИК

Іванові Степановичу Мазуру

Він одкриває людям душ віконця,
тим, хто в житті іще не бачив сонця
чи в кого хворість відібрала зір...
Ножем хірурга, чарівним, чудесним,

*
він людям поверта і сонце, й зорі, й весни,
і весь земний, і весь небесний шир
вже півстоліття... Скільки серць в подяці
стискається при імені його,
сердець, що довго билися у мряці...
Він через зір вернув їм дня вогонь,
життя вогонь! Дивлюся на обличчя,
і мудре, й добре, в цей ласкавий зір,
що й на портреті бачить сонце, кличе...
Його душі нема ні дна, ні мір —
така вона привітна і широка,
як світ, що тоне в міріадах зір...
Де серце добре — воля там залізна,
що йде до наукових верховиш...
Це справжній син Радянської Вітчизни,
моєї України славний син!
Хвала йому! Життя багато років
йому я зичу од очей і серць,
що він розкрив їм путь в життя широку,
за сонце з тьмою зоряний боєць!

[1960—1961]

*

Віє свіжістю луку й ріки
у вікно. Аромати квіток...
Засвітилися на небі зірки.
Не злічити мені тих зірок.

Полюбив я цей спокій ночей...
Виткнув місяць з-за хмари свій ніж...
І зорять міріади очей
в мою душу, розкрити навстіж.

Я знаю, буде так! І вірю я, і знаю.
Коли дивлюсь на зліт невиданих
споруд,
мені в душі й очах той дивний світ
сіяє,
куди нас приведе комуністичний труд.

[1960—1961]

КРАНОВА

Пам'яті Тетяни Бібіної

Мордовська дівчина. В зеленому краю
вона росла, де пахнуть сосни й смолка,
щоб у труді Мордовію свою
прославила безсмертна комсомолка.

Залізний кран-гігант малим її рукам
покірний був, як матері дитина...
Вона була споріднена хмаркам,
їй видна з вишини уся країна

і горизонти ті, куди ми всі йдемо,
щоб щастя досягти вершини так жадані,
куди біжить, летить, гримить життя само,
й ми в нім — як хвилі ті в бурхливім океані...

З деталями стріла підносилась, як стяг,
над цеглою, бетоном і металом...
І цементний завод зростав в її очах,
що так захоплено і радісно сіяли.

Та раптом бурею нагнуло дерева,
і відпустило їх, і туго знов нагнуло,

кричали знизу їй, та вітер рвав слова,
як листя із дерев, і гуркотом, і гулом...

І над будинком кран загрозливо повис...
Ось-ось впаде... А там жінки й маленькі діти...
Кричали знизу їй: «Злізай скоріше вниз!»
А дівчині ще ж так хотілось жити...

Їй вона зробила крок до сонця на вітру.
Та раптом жаль залив її тривожну душу —
їй вона рвонулася у будку: «Дітворю
я врятувать своєю смертю мушу!»

В одне бажання нерви всі злились...
Нехай вона розтане, наче тучка, —
та будуть жить маленькі, щоб у вись
знести Вітчизну... І маленька ручка

контролер стиснула... Востапне юнки кран
послухався покірно, як дитина,
і од будинку в морок і туман
став одповзати поволі, неупинно...

Зітхнули всі... Та от спинився кран,
і став хилитися, і впав з страшенним гулом...
В своїм падінні роздавив титан
і комсомольське серце, ніжне, чуле...

Воно спинилось... Ні! Воно в мені,
воно неупинно в наших грудях б'ється...
І світить нам простори вдалині,
як серце Данко, це дівоче серце...

Вона пішла в незнані тьми краї,
роздавлена уламками металу.
О, не забудьте, діти, ви її,
що смертю вам життя подарувала!

[1960—1961]

ПРИМІТКИ

Із збірки «Солов'їні далі», 1957 р.

«НЕНАЧЕ КВІТКИ РОЗЦВІЛИ НА ПАНЕЛІ...»

З піснями дівчата, смугляві, веселі, по Ленінській вулиці йдуть.— Вулиця Леніна в Києві, де в будинку № 68 мешкав поет.

«ДІМІЛИ РУІНИ ПОХМУРІ...»

Ібаррурі Долорес (нар. 1895 р.) — видатний діяч іспанського та міжнародного комуністичного й робітничого руху. Йї син Рубен загинув у боях з фашистськими загарбниками в час Великої Вітчизняної війни.

«В ЛІСАХ ПАРТИЗАНСЬКИХ МОЄІ УКРАЇНИ...»

Ковпак Сидір Артемович (1887—1968) — двічі Герой Радянського Союзу, генерал-майор, командир з'єднання українських партизанів у роки Великої Вітчизняної війни.

Руднев Семен Васильович (1899—1943) — Герой Радянського Союзу, генерал-майор, комісар з'єднання українських партизанів під командуванням С. А. Ковпака. Загинув у бою з фашистами в час Карпатського рейду ковпаківців 4 серпня 1943 року.

УЧИТЕЛЬ

Вірш присвячений Василеві Мефодійовичу Крючкові, першому учителеві В. Сосюри.

«БУРЯ НАС НЕ ЗЛАМАЛА...»

І гудок «Арсенала» кличе знов до труда.— «Арсенал» імені В. І. Леніна — завод у Києві, робітники якого активно боролися за встановлення Радянської влади на Україні.

БАТЬКО

Вірш присвячений пам'яті батька поета — Миколи Володимировича Сосюри.

«ВЕРБИ ЗАДИВИЛИСЯ У ВОДУ...»

Я йду в Лисиче і з тремтінням перший вірш в редакцію несучу.— Перші вірші молодий Сосюра опублікував у лисичанській газеті «Голос рабочего» в червні 1917 р.

«ОСІННІЙ ВІТРУ СВИСТ І ПЛАЧ ДРОТІВ У ПОЛІ...»

У вірші згадується Званівка — село поблизу міста Яма; тут жила бабуся поета.

«ДОНЕЦЬКЕ СОНЦЕ ЛІНЕ УГОРІ...»

Згадуваний у вірші пам'ятник Артему (революціонеру, видатному діячеві Комуністичної партії Ф. А. Сергєєву) споруджений у м. Святогорську над Дінцем.

Із збірки «Біля шахти старої», 1958 р.

Збірка має присвяту: «Моїй онученьці Орісі».

МАТИ

Вірш присвячений матері видатного поета радянської Чувашії Мішші Сеспеля (Кузьміна Михайла Кузьмича, 1889—1922), який боровся за Радянську владу на Україні (похований у м. Острі).

«Я йДУ ТА йДУ В РОЗІРВАНІЙ ШИНЕЛІ...»

У вірші відтворено епізоди боїв проти кайзерівських солдатів, у яких брав участь В. Сосюра (1918 р.).

Із збірки «Лірика», 1959 р.

ОРИСИ

Тут і далі згадувана Оріся — онука поета.

Із збірки «Близька далина», 1960 р.

Збірка має присвяту: «Дорогому професорові Глухенькому Тимофію Титовичу за серце. Автор».

Обґрунтовуючи принцип упорядкування цієї збірки, В. Сосюра в листі до видавництва писав: «Це не тільки матеріальна, а й духовна, моральна далина, і спрощено я не мислю близької даліни Комунізму».

Я на неї дивлюся не тільки крізь людей труда, а й природу, і любов.

Близька далина це — комплекс кращого в людях, природі, почуттях, це — райдуга переживань, море акордів, а не монотонне звучання однієї струни.

Так я уявляв те, про що співало моє серце (і співає в «Близькій далині»).

Ця збірка для мене дорога, як пісня мого серця...» (див.: «Голос ніжності і правди. Спогади про Володимира Сосюру». К., Дніпро, 1968, стор. 205).

НЕЗАБУТНИЙ

Вірш присвячено пам'яті шкільного вчителя В. Сосюри В. М. Крючка.

ПАМ'ЯТІ ДРУГА

Вірш присвячено пам'яті відомого українського радянського поета Миколи Іполитовича Шпака (1909—1942), який поліг смертю хоробрих у боротьбі проти німецько-фашистських загарбників.

ОДУЖАННЯ

Вірш присвячено професору Т. Т. Глухенькому, який лікував В. Сосюру.

Із збірки «Поезія не спить», 1961 р.

ПІСНЯ ПРО ЛИСИЧЕ

В роки дитинства і юності поета Лисиче було робітничим селищем; нині це Лисичанськ, місто Ворошиловградської області, центр хімічної промисловості. Тут встановлено пам'ятник В. Сосюрі, ім'ям його названо міський Палац культури.

«ЯК САД ЛЮДСЬКИЙ ШУМИТЬ НА ЛЕНІНСЬКІЙ ЗЕЛЕНІЙ!..»

У вірші розповідається про Київ та його пам'ятні місця.

КОЛИ ЩЕ СПЛЯТЬ ВІТРИ В ЛУГАХ БЛАГОУХАННИХ

Вірш передає інтернаціональні почуття радянського поета до борців за визволення Африки від колоніального гніту. Зокрема йдеться про боротьбу народу Конго (столиця Кіншаса) проти бельгійських колонізаторів у 1960—1961 рр., очолювану національним героєм конголезького народу Патрісом Лумумбою (1925—1961).

МЕТЕЛИК

Вірш написано на матеріалах преси, в яких розповідалося про подвиг школярки Валі Новикової; вона врятувала під час пожежі двох дітей, але сама загинула у вогні.

ДРУЖБА

У вірші розповідається про Леоніда Петровича Дрожжина, комісара партизанського з'єднання, двічі Героя Радянського Союзу, генерал-майора О. Ф. Федорова (Орленко — партизанська кличка Федорова).

ЧАРІВНИК

Вірш присвячено Іванові Степановичу Мазуру, відомому лікареві-хірургу.

КРАНОВА

Вірш написано на матеріалах преси, в яких розповідалося про подвиг кранівниці одного з уральських заводів, комсомолки Тетяни Бібіної. Вона пожертувала своїм життям, рятуючи дітей, що перебували поблизу підйомного крана в час аварії.

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

В. Сосюра, Остап Вишня, А. Малишко	96—97
Титульна сторінка збірки «Солов'їні далі»	96—97
В. Сосюра та П. Вершигора	128—129
Автограф вірша «Наче в серці блакить...»	128—129

З М І С Т

Із збірки «Солов'їні далі», 1957 р.

«Солов'їні далі, далі солов'їні...»	7
«Щастя — це в праці творити...»	7
Я мир люблю	8
«Вже могутні розправило крила...»	8
«Яка ясна звитяжців путь безслізна...»	9
«Один за всіх,— за одного усі!»	10
«Так тихо вгорі наді мною...»	10
«Сади Абхазії, ви знов переді мною!»	11
Тополя	11
«Багряно-жовтий лист кудись за вітром ліне...»	12
«Я пам'ятаю даль чайну...»	12
«Знов про льотчиків пісню складу я»	13
«Хай всміхається сонце у ріднім краю...»	14
«Зорі облетіла жоржина...»	14
«Неначе квітки розцвіли на панелі...»	15
«Хай весна приносить щастя в кожну хату...»	15
«Диміли руїни похмурі...»	15
«В лісах партизанських моєї України...»	16
«Ударив постріл, і юнак упав...»	17
«Карпатські гори мов застигли хмари...»	18
«Громади гір, бори шумливі...»	19
«Де змовкли грози батарей...»	19
«Нитки дощу сріблясті...»	20
«Нехай живе єднання серць і рук!»	20
«Ми до шахти ішли, всі ми юні були»	21
«Блиснула мечами хмарна вись над нами...»	21
«Заводу труби... Кожний раз...»	22
«Люби завжди, люби в негоду грізну...»	22
«Під спів гудків летить життя орлино...»	23
«День одсяяв. Зустрічі, розмови»	23
«У дружбі, що єдина...»	24
«На траві роса іскриста...»	25
«Знамен багрянний клич, і даль в огні грозова...»	25
«Нас геній партії веде до перемоги...»	26
«Ти ширша за море, ясніша за небо...»	26
Учитель	27

«Буря нас не зламала...»	28
Юнакові	29
«Весняний сад, пахучі квіти...»	30
«Шахтарський посьолок на білій горі...»	30
«Біля кладки, біля тину...»	31
«Над водою щось верба шепоче...»	32
Батько	33
«Церковний дзвін пливе, в висотах...»	34
Партизанка	35
«Солдат на варгі. Од багнета...»	36
«Крейдяні гори, я вас не забув...»	37
«Над гаєм дим... Дитинства милі сни...»	37
«Маленьким хлопчиком додому...»	38
«За цементним заводом...»	39
«Верби здивилися у воду...»	39
«За заводом — станція...»	40
«Осінній вітру свист і плач дротів у полі...»	40
«Той ярк, чавунка...»	41
«Донецьке сонце лине угорі...»	42
«Молотком об ковадло дзвенів мелодійно...»	43
«Кличе подругу перепел в житі...»	44
«Ми довго мовчали. Розлука. Любов...»	44
«Літо даленіє, даленіє літо...»	45
«Лебедині крила...»	46
«Та зоряна ніч наче пісня була»	46
«І ти пішла, о друже милий...»	47
«Щось мені згадалося, що давно одснилося...»	48
«Іду, співаючи про тебе...»	48
«Я тим молодий, що між нами...»	49
«Не тоне, ні, в життя бурхливім морі...»	49
«Цвіт садів...»	50
«Ластівка щебече...»	50
«Падають сніжинки білі, білі, білі...»	51
«Радісною, пишною...»	51
«Облетів у полі мак...»	52
«Біля брами заводської...»	53
«Де та стежка люба, стежка у саду...»	53
«Ти проснись, моє кохання...»	54
«Стежка до заводу...»	55
«Сяйвом зір залиті...»	55
«Для тебе думки вогняні ці...»	56
«У цвіту яблуневім хитались сади...»	56
«Ми рвали проліски там, де снарядні ями...»	57
«Хай облетів весняний цвіт...»	57

Бабине літо	58
«За вікном блакитним хуги плач і рев...»	58
«Тополі синій шум і зірка вечорова...»	59
Зима	60
«Квітки цвітуть і в'януть...»	60
«Народе мій! Сади в пустині...»	61

Із збірки «Біля шахти старої», 1958 р.

«Під свіжим вітром прапорами...»	62
«Ой ви, далі, ви, далі...»	63
Ти рвала ожину	63
«Летять електропоїзди...»	64
«Лети вперед, лети, мій спів!»	65
«Десь поїзди швидкі тривожать даль гудками...»	66
«Щоб рідний край не знав заков...»	66
«Ах ти, юнь чорноброва...»	67
Балада про правду	68
«До тебе, друг, любов мою незмінну...»	69
«Стоять сади в полоні мрій...»	69
«Скільки рік...»	70
«Я люблю твою могуть...»	71
«Задума, і спомини, й спокій...»	71
«Любить свій край — це для народу жити...»	72
«Дні проходять без ліку...»	72
«Наближення зими у всьому серце чує...»	73
«Померкнула зоря в багряному спокої...»	73
«Забілють сніги, забілють пухнасті...»	74
«Я люблю, коли в листя зелене...»	74
«Для тебе, Вітчизно, лунає...»	75
«Блукає осінь. Безгомінням...»	76
«Дзвени, моя радісна ліро...»	77
«По схилах зелених Дніпра...»	77
«Світить сонце для нас над землею...»	78
«Під гул панцирних поїздів...»	79
«Там десь Дінця далекі береги...»	79
«Я між рейок сталєних у задумі стояв...»	80
«Був я колись струнким і чорнобровим...»	80
Крила	81
«Той, хто зерно в плодючу землю сіє...»	81
«То день, то ніч сіяють над землею...»	82
Молодий шахтар	83

«Протинала село залізниця підкова...»	83
«Зелений гай, як море, дیشه...»	84
«Одгуркотів гігантів бій...»	85
«Хіба можна співати печальні пісні...»	86
«І клени на зорі, і в полі стиглий колос...»	86
«Вийду, повний дум...»	87
Ми жили в хворостянці	88
«Зростав я у злиднях, був часто голодний...»	89
«У саду, в саду...»	90
«Ревла гроза, гроза кругом гриміла...»	91
Берізка	91
«Солов'ї одлетіли, і зів'яли квітки...»	92
«І знову юний, як коліс, я...»	93
«Там десь хмарки, і дим у спільнім русі...»	93
«Десь сяють зорі в безкінечній млі...»	94
«Я люблю тебе...»	95
«Кричали «Слава!» гайдамаки...»	95
«Одеса. Ночі люта тьма...»	96
«Знов огнів моря...»	97
«Співали куль рої жагучі...»	97
«Мені ти приснилась давно...»	99
«Білі коні зими десь летять, як громи...»	99
«Було це, здається, учора»	100
«Співали пташки голосисто...»	100
«Наче в серці блакить...»	101
«Рожева усмішка Аврори...»	101
«Сонний сад і тіні...»	102
Мати	103
«Шумить мій содовий завод...»	104
«За те, що пройшли ми крізь бурі...»	104
«Пам'ятаю весну...»	105
«Я йду та йду в розірваній шинелі...»	105
«Вітер колише билину...»	106
«Прийшли ми крізь вітер і згубу...»	107
«Віяв вітер над нами...»	107
«Цвіте конвалія в гаю...»	108
«Я знов ті гори і долини...»	108
«Кричав гудок, тривогою налитий...»	109
«Огонь клинків, гармат грозові гули...»	110
«Зникло темне і вороже...»	111
«Сніг ляга на птичі крила...»	112
«Нехай пісні гудок мені заводять...»	113
«Ми од кодалень і од руд...»	114

Із збірки «Лірика», 1959 р.

Орисі	115
«Пухкий і веселий вилискував сніг...»	115
«Одуванчик зірвала Орися...»	116
«Для мене ти — ранкове небо...»	116
«Над тихим парком сонце вже не те...»	116
«Пролинуть літа, як буруни...»	117
«Вже обтрусили айстри роси...»	117
«Орися знов пішла в садок...»	118

Із збірки «Близька далина», 1960 р.

«Вітром пахучим весна...»	119
Титан	119
«Давно вже лід розтанув на Дніпрі...»	120
«У розкриті вікно сад вечірній шумить...»	121
Машиніст	122
«Од сонця блиск, як од алмаза...»	122
«Багряний стяг здіймає синій вечір...»	123
«Сонце, квіти, далі...»	124
«Хай сивий я, о сиве небо!»	125
«Відбилися верби у тихій воді...»	125
У забої	126
«Як не любити рідну мову...»	127
«День у хмарках кудись за обрій лине...»	128
«Вітер коси розплітає...»	129
«Думи мої, думи...»	129
«У гудках далина розцвіла...»	130
«Я знов біля моря стою»	131
«Листя, не жовтій...»	132
«Майбутнє, мрією своєю...»	133
«Скоро вечір зніме дня утому...»	134
«Гримить завод, гуде, вирує...»	135
Ткаля	136
Вартовий	137
Незабутній	138
«Знов прийшов рум'яний тихий вечір...»	139
Пам'яті друга	140
«Ой весна моя...»	141
«Знов конвалії пахнуть в гаю...»	142
«Хай гріє серця юні стуки...»	143
«О дзвін хвилини, і темні чорні ночі...»	144

«За вікнами ніч пропливає...»	144
«Для щастя нашої планети...»	145
Близька далина	145
«Довго, довго чув я, полонений сном...»	149
Одужання	150
«Кругом снігів скривавлені пустелі...»	150
«У сивині прожитих літ...»	151
«Як я люблю тебе, мій краю вугляний...»	152
«Давно, давно замовкнув гул гармат...»	152
«Од заводу луни...»	153
«На сонці грізно блискали штики...»	154
«Про весну і про юність лунає мій спів...»	155
«Тихих кроків не чути, ночі тягнеться муть»	156
«Хто в серце шле солодкий щастя струм...»	156
«Як гарножить на світі молодому...»	157
«Не знає осені любов моя, не знає»	157
«Твоїх очей блакить я полюбив навіки...»	158
«Сниться мені не встанне...»	158
«Я знову згадав ті хвилини...»	159
«На біле плаття вишня ронить квіти...»	160
«Ми йдем Хрещатиком з тобою...»	160
«Дивлюсь на рідні, добрі руки...»	160
«Ми підемо, друже, на схили Дніпра...»	161
«Де небокраї сині й чисті...»	162
«Простягнув я до сонця долоні...»	162
«Без тебе гасне світ і знов з тобою сяє...»	163
«На дніпрові схили я люблю ходити...»	164
Жита	164
«Як сонце не любить! Воно життя усьому...»	165

Із збірки «Поезія не спить», 1961 р.

«Моя поезія не спить...»	167
«Синіє вечір у вікно...»	168
Пісня про Лисиче	169
«Стоять замислені дуби...»	170
«Світить місяченько через тин у хату»	171
«Тополі арфами Болю...»	171
Троянда	172
Я іду росою...	173
«Я знаю силу слова...»	174
«Наче сон чудесний сниться...»	175
«Як сад людський шумить на Ленінській зеленій!..»	175

«Серцем я пишу листи...»	176
Ми — щастя	177
Конго, Куба!	178
«Липа, дощик золотий...»	178
Світанок	179
Летить земля...	179
Вітчизна	180
«Ми йдем у простори квітчасті...»	181
В саду	182
«Ще ніч пливе... А вже озвалась пташка...»	183
Коли ще сплять вітри в лугах благоуханних	183
Навік сдині	184
Тремтять!	186
«Заглядає в комиші...»	188
Метелик (<i>Балада</i>)	189
Дружба	191
Чарівник	193
«Віє свіжістю лугу й ріки...»	194
В ім'я людей	195
Кранова	196
<i>Примітки</i>	199
<i>Список ілюстрацій</i>	203

Сосюра Владимир Николаевич
СОЧИНЕНИЯ, т. 4
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор С. А. Захарова
Художник І. П. Хотінок
Художній редактор С. П. Савицький
Технічний редактор Б. С. Куйбіда
Коректор Л. М. Кирилець

Виготовлено на Київській книжковій фабриці
Комітету по пресі
при Раді Міністрів УРСР,
Київ, Воровського, 24.

БФ 26101. Здано на виробництво 16. X 1970 р.
Підписано до друку 6. IV 1971 р. Папір № 1.
Формат 70×108¹/₃₂. Фізичн. друк. арк. 6.625.
Умовн. друк. арк. 9,275. Обліково-видавн. арк.
8,638. Ціна 1 крб. 31 коп. Замовл. 1351. Ти-
раж 8000.

У 2
С66

7—4—3
Інф. лист—1969М

W O R L D M I N I M O C O R P O R A T I O N

1881

